

Seat No. : _____

TM-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

401-Financial Economics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ? વાસ્તવિક જીવનમાં ઉપયોગમાં આવતા નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રના વિવિધ ખ્યાલો સમજાવો. 7

અથવા

જોખમ એટલે શું ? (1) જોખમ દૂર કરવાની અને (2) જોખમ ઓછું કરવાની વ્યૂહરચનાઓ ચર્ચા.

- (બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 4

(1) અર્થશાસ્ત્ર અને નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર વચ્ચેના તફાવતો દર્શાવો.

(2) ઈકિવટી થેસીની લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવો.

(3) નાણાકીય વ્યવહારોમાં સમયનું કાર્ય ટૂંકમાં ચર્ચા.

- (ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 3

(1) નાણાબજારનું વર્ગીકરણ કરો.

(2) ચક્રવૃદ્ધિ પ્રક્રિયા શું છે ?

(3) પદ્ધતિસરનું જોખમ શું છે ?

2. (અ) વ્યાજદરનો લોનેબલ ફંડનો સિદ્ધાંત સમજાવો. વ્યાજનો દરનું નિર્ધારણ આકૃતિની મદદથી સમજાવો. 7

અથવા

વ્યાજદરને અસર કરતાં વિવિધ પરિબલો ચર્ચા.

- (બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 4

(1) નાણાકીય (nominal) વ્યાજદર અને વાસ્તવિક વ્યાજદર વચ્ચે શું તફાવત છે ?

(2) એક રોકાણકાર 11.5% ફૂપન વ્યાજદર અને ₹ 100 પ્રતિ બોન્ડ મૂલ્ય ધરાવતો બોન્ડ ₹ 90માં વર્ષની શરૂઆતમાં ખરીદે છે. વર્ષના અંતે તે ₹ 108 ના ભાવે આ બોન્ડ વેચે છે. આ બોન્ડ પરના વાર્ષિક વળતરની ગણતરી કરો.

(3) જોખમ મુક્ત વ્યાજનો દર એટલે શું ?

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- (1) ઊપજ દર શું છે ?
- (2) સ્પોટ રેટ (Spot rate) શું છે ?
- (3) વ્યાજનો પ્રશાસિત દર શું છે ?

3

5.

(1)

(2)

3. (અ) બજાર-મૂલ્યાંકનના વિવિધ સિદ્ધાંતો કયા કયા છે ?

અથવા

મૂલ્યના હિસાબી માપ ચર્ચો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- (1) શૂન્ય કૂપન બોન્ડ શું છે ?
- (2) કન્વર્ટીબલ (Convertible) બોન્ડ શું છે ?
- (3) એક કિંમતનો નિયમ શું છે ?

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- (1) અસ્ક્યામતની બુક વેલ્યુ (book value) શું છે ?
- (2) સંપત્તિનાં જથ્થાનો ખ્યાલ શું છે ?
- (3) પાકતી વખતની ઊપજ એટલે શું ?

7

4

3

4. (અ) વોરન્ટ્સ (Warrants) કયા કયા છે ? તેમની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

અથવા

હક્કો એટલે શું ? તેમની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- (1) ફ્યુચર્સ (Futures) અને ફોરવર્ડ્સ (Forwards) વચ્ચેનો ભેદ દર્શાવો.
- (2) સ્ટોક ઈન્ડેક્સ લવાઈ (Stock index arbitrage) પર નોંધ લખો.
- (3) Black-Scholes મૂલ્યાંકન મોડેલમાં ઓપ્શન (Option) મૂલ્ય, ડેરીવેટીવ સીક્યુરીટી (derivative security) તરીકે આધારિત છે, તે પરિબલો જણાવો.

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- (1) પુટ ઓપ્શન (put option) શું છે ?
- (2) ડેરીવેટીવ (derivative) શું છે ?
- (3) ભવિષ્યના કરારો (Future contracts) શું છે ?

7

4

3

(1) જોખમ મુક્ત વ્યાજદરની દરખાસ્ત નીચેનામાંથી શેના પર કરવામાં આવે છે ?

- (a) ઈક્વિટીઝ (equities) (b) ગીલ્ટ એજૂડ ગવર્નમેન્ટ સીક્યોરીટીઝ
(c) મ્યુચ્યુઅલ ફંડસ (d) ડીબેન્યર્સ

(2) ઊપજ દર મેળવવાનું સૂત્ર

- (a) $\frac{\text{ફૂપન વ્યાજ}}{\text{વર્તમાન બજારકિંમત}} \times 100$ (b) $\frac{\text{ફૂપન વ્યાજ}}{\text{દાર્શનિક કિંમત (Face Value)}} \times 100$
(c) $PV = \frac{FV}{(1+i)^n}$ (d) $\frac{FV}{1} \times \frac{1}{(1+i)^n}$

(3) જેની પાકતી મુદત 180 દિવસની છે તેવા ₹ 10,00,000 ફેઈસ વેલ્યુ (Face Value) ધરાવતા કમર્શીયલ પેપર્સ કોઈ કંપની ₹ 9,60,000 ની કિંમતે ઈસ્યુ કરે છે. ગર્ભિત વ્યાજનો દર (Implicit interest rate) ની ગણતરી કરો.

(4) 11% ના રીકરન્ટ ડીપોઝીટના ઉપજ દરે દર વર્ષથી 10 વર્ષ સુધીના ₹ 10,000 ની ડીપોઝીટનું ભવિષ્યનું પાકતું મૂલ્ય (future value or maturity value) શું થશે ?

(5) નીચેનામાંથી શેના પર ફૂગાવા દરમ્યાન રોકાણ પરનું વળતર સૌથી ઓછું હશે ?

- (a) મુદત્તી થાપણો (b) રીકરીંગ થાપણો
(c) ઈક્વિટી (d) સોનું

(6) તરલતા જાળ (liquidity trap) નીચેનામાંથી શેને બિનઅસરકારક સાબિત કરે છે ?

- (a) નાણાકીય નીતિ (b) રાજકોષીય નીતિ
(c) વેતન નીતિ (d) વેપાર નીતિ

(7) જ્યારે ફૂગાવાનો દર વધે ત્યારે બેન્કો

- (a) ખુલ્લા બજારમાં જામીનગીરીઓનું વેચાણ કરે.
(b) ખુલ્લા બજારમાં જામીનગીરીઓની ખરીદી કરે.
(c) જામીનગીરીઓની ખરીદી-વેચાણ બંને કરે.
(d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

(8) પદ્ધતિસરના જોખમનો ખ્યાલ વિકસાવનાર

- (a) કેઈન્સ હતા. (b) એડમ સ્મીથ હતા.
(c) હેરી માર્કોવીટ્સ હતા. (d) વીલીયમ શાર્પ હતા.

(9) બજાર જોખમ પ્રીમિયમ $= \beta_s (R_m - R_f)$ અહીં β_s , R_m અને R_f શું સૂચવે છે ?

(10) નીચેનામાંથી સૌથી જોખમી રોકાણ કયું છે ?

- (a) સોનું (b) શેર્સ
(c) રીઅલ એસ્ટેટ (d) મુદતી થાપણો

(11) બજારની ચંચળતા (Volatility) શેના કારણે છે ?

- (a) માહિતી (b) રાજકોષીય નીતિ
(c) વ્યાપાર નીતિ (d) નાણાકીય નીતિ

(12) ₹ 60 ચાલુ બજાર કિંમતના બદલે કોઈ કંપની ₹ 20 દરખાસ્ત કિંમતે, દર 10 શેરે 6 હક્ક શેર્સની દરખાસ્ત કરે છે, તો હક્કનું મૂલ્ય શોધો.

(13) ભવિષ્યના કરારો (Future contracts) એક જાતનો

- (a) Swaps છે. (b) પુટ વિકલ્પ (put option) છે.
(c) કોલ વિકલ્પ (Call Option) છે. (d) ફોરવર્ડ કરાર (Forward Contract) છે.

(14) શેરની કિંમત (Share price) અને શેર વોરન્ટ રેશીયો (Share warrant ratio) કેવું વિધેય છે ?

- (a) ઘટતું (b) વધતું
(c) સ્થિર (d) ઉપરનું એકપણ નહીં

Time:

1.

2.

TO-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

402 : Financial Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) નાણાકીય સંચાલનના પ્રણાલિકાગત અને આધુનિક મંતવ્યો ચર્ચો. 7
 અથવા
 નાણાકીય સંચાલનના વિવિધ ઉદ્દેશો સમજાવો.
- (b) ગમે તે બેના જવાબ આપો : 4
 (i) તરલતા વિ નફાકારકતા
 (ii) નાણા પ્રાપ્તિ નિર્ણય
 (iii) નાણાકીય મેનેજરની ભૂમિકા
- (c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો : 3
 (i) નાણાકીય સંચાલન એટલે શું ?
 (ii) કોર્પોરેટ નાણા પ્રાપ્તિ એટલે શું ?
 (iii) “નાણાકીય મેનેજરની ભૂમિકા ફક્ત નાણા પ્રાપ્તિની જ છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
 (iv) તરલતા અને નફાકારકતા સંઘર્ષમાં આવતા ઉદ્દેશો છે ? તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
2. (a) “નાણાનું સમય મૂલ્ય” અંગેનો ખ્યાલ સમજાવો. 7
 અથવા
 “જોખમ અને વળતર” નો ખ્યાલ ચર્ચો.
- (b) ગમે તે બેના જવાબ આપો : 4
 (i) સામાન્ય વ્યાજનો દર સમજાવો.
 (ii) ઝંકાર લિ.ના બોન્ડ દીઠ કિંમત ₹ 180 છે. બોન્ડનું દાર્શનિક મૂલ્ય ₹ 200 અને કુપન દર 14% અને પરિપક્વતા સમય 6 વર્ષનો છે. પરિપક્વતા એ ઉપજ કેટલા ટકા હશે ?
 (iii) નાણાનું સમય મૂલ્ય શા માટે અસ્તિત્વ ધરાવે છે ? કારણો આપો.
 (iv) શૂન્ય કુપન બોન્ડ સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

3

(c)

- (i) “વર્તમાન મૂલ્ય સિદ્ધાંત એ વ્યાજ સિદ્ધાંત છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
- (ii) “ભવિષ્ય મૂલ્ય સિદ્ધાંત એ વટાવ દર સિદ્ધાંત છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
- (iii) ચક્રવૃદ્ધિ મૂલ્ય એટલે શું ?
- (iv) “ભવિષ્ય મૂલ્ય હંમેશા વર્તમાન મૂલ્ય કરતાં વધુ હોય છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?

3. (a) રોબર્ટ કંપની લિ. એક મશીન ખરીદવાનું વિચારી રહી છે. બે મોડેલ્સ ‘X’ અને ‘Y’ અનુક્રમે ₹ 45 લાખ અને ₹ 60 લાખમાં ઉપલબ્ધ છે. આ મોડેલ્સના સંદર્ભમાં વધુ વિગતો નીચે પ્રમાણે છે :

7

4.

વિગતો	વર્ષ	‘X’	‘Y’	વર્તમાન મૂલ્ય અવયવ
આર્થિક આયુષ્ય (વર્ષમાં)	—	5	6	—
ભંગાર કિંમત	—	4	5	—
આવક રોકડ પ્રવાહ	t_1	10	12	0.893
	t_2	15	16	0.797
	t_3	20	20	0.712
	t_4	18	24	0.636
	t_5	17	21	0.567
	t_6	—	19	0.507

(i) પરત અપ સમય અને (ii) શુદ્ધ વર્તમાન મૂલ્ય પદ્ધતિના આધારે બંને યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરીયાતને નક્કી કરતાં પરિબલો ચર્ચો.

(b) ગમે તે બેના જવાબ આપો :

4

- (i) “આંતરિક વળતરનો દર” સમજાવો.
- (ii) “કામગીરી ચક્ર” સમજાવો.
- (iii) “કાચી અને ચોખ્ખી કાર્યશીલ મૂડી” સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

3

(i) વટાવનો દર એટલે શું ?

(ii) સરેરાશ કાચા માલનો સ્ટોક અને કાચા માલની વાર્ષિક વપરાશ અનુક્રમે ₹ 1,24,000 અને ₹ 8,42,000 છે. 365 દિવસો ધ્યાનમાં લો. કાચા માલ સામાનનો વપરાશ સમય શોધો.

(iii) કાચમી કાર્યશીલ મૂડી એટલે શું ?

(iv) અતિ મૂડીકરણ એટલે શું ?

(a) એક કંપનીની શેરમૂડી ₹ 10,00,000 ની છે જેના દરેક શેરનું દાર્શનિક મૂલ્ય ₹ 50 છે. કંપની પાસે 10% ના વ્યાજના દરની ઉછીની મૂડી ₹ 5,00,000 છે. કંપનીનું વેચાણ વાર્ષિક 3,00,000 એકમોનું છે. જેની વેચાણકિંમત એકમ દીઠ ₹ 5 અને એકમ દીઠ ચલિત ખર્ચ ₹ 3 છે. કામગીરી સ્થિર પડતર ₹ 2,00,000 છે. કરવેરાનો દર 35% છે. જો વેચાણમાં 20% નો વધારો થાય તો, ગણતરી કરો

7

(i) શેરદીઠ કમાણીમાં કેટલો વધારો થશે ?

(ii) બન્ને સપાટી માટે કામગીરી અને નાણાકીય લિવરેજની કક્ષા.

અથવા

મૂડી માળખાનો 'ચોખ્ખી આવકનો અભિગમ' ચર્ચો.

(b) ગમે તે બેના જવાબ આપો :

4

(i) શેરની દાર્શનિક કિંમત ₹ 10 છે અને સ્ટોક બજારમાં તેનો શેરદીઠ ₹ 50 લેખે વેપાર થાય છે. વર્તમાન ડિવિડન્ડ દર 50% છે જે વાર્ષિક 5% ના સ્થિર દરે વૃદ્ધિ પામશે. ઈકિવટીની પડતર ગણો.

(ii) પરત કરવા પાત્ર દેવાની પડતર તમે કેવી રીતે ગણાશો ?

(iii) ઈકિવટી શેરના ફાયદા ચર્ચો.

(iv) સ્થિર ડિવિડન્ડ નીતિ સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

3

(i) મૂડી માળખાના રૂઢિગત અભિગમનો સંદેશ શું છે ?

(ii) ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર એટલે શું ?

(iii) નાણાકીય જોખમ/એટલે શું ?

(iv) રાખી મૂકેલ કમાણીને કઈ પડતર લાગુ પડશે ? ગર્ભિત કે વ્યક્ત ?

5. નીચે જણાવેલ વિધાનો સાચાં છે કે ખોટાં તે જણાવો :

14

- (i) નફાના મહત્તમીકરણનો ઉદ્દેશ સંપત્તિ મહત્તમીકરણના ઉદ્દેશ કરતાં ચઢિયાતો છે.
- (ii) આધુનિક નાણાકીય સંચાલનમાં ફક્ત નાણા પ્રાપ્તિ અને રોકાણ નિર્ણયનો સમાવેશ થાય છે.
- (iii) વર્તમાન મૂલ્યનું સૂત્ર = વ.મૂ. = $\frac{\text{ભ.મૂ.}}{(1+n)^T}$
- (iv) નાણાનું સમય મૂલ્ય એ ફક્ત નાણાના મૂલ્ય વધારા સાથે સંબંધ ધરાવે છે.
- (v) પરત અપ સમય ચોખ્ખા નફાના આધારે શોધાય છે.
- (vi) દરખાસ્તનો સ્વીકાર કરવા માટે મૂડીની પડતર, આંતરિક વળતરના દર કરતાં નીચી જ હોવી જોઈએ.
- (vii) ઈકિવટી અને પ્રેફરન્સ શેર મૂડીની પડતર નક્કી કરવા માટે વેરાનો દર ધ્યાનમાં લેવામાં આવતો નથી.
- (viii) ચોખ્ખી કામગીરી આવકનાં અભિગમ મૂડી માળખાના નિર્ણય સાથે અસંગત છે.
- (ix) કામગીરી લિવરેજ વેચાણ અને વ્યાજ અને કરવેરા પહેલાની કમાણી વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવે છે.
- (x) સામાન્ય રીતે દેવાની પડતર એ ઈકિવટીની પડતર કરતાં ઓછી હોય છે.
- (xi) રિવિડન્ડની વહેંચણી કરવા ફક્ત વહેંચણીપાત્ર નફાનો જ ઉપયોગ થાય છે.
- (xii) ગોર્ડન વૃદ્ધિ મૂલ્યાંકન મોડેલ રિવિડન્ડ ચૂકવણીની તરફેણ કહે છે.
- (xiii) રિબેન્ચર, બોન્ડસ અને મુદતી લોનના સ્વરૂપે દેવું ઊભું કરી શકાય છે.
- (xiv) બેન્ક કેશ કેડીટ એ લાંબાગાળા નાણા પ્રાપ્તિસ્થાન નથી.

Time : 3

1. (a)

(b)

2.

TQ-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

403-Marketing Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે તથા દરેક પ્રશ્નના ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવેલ છે.

૧. (અ) માર્કેટીંગ યોજનામાં સમાવિષ્ટ થતી વિગતો જણાવો.

અથવા

માર્કેટીંગ પ્રક્રિયા સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

(i) સંબંધ માર્કેટીંગ એટલે શું ?

(ii) બ્રાન્ડ એટલે શું ?

(iii) માર્કેટ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

(i) માર્કેટીંગ નેટવર્ક એટલે શું ?

(ii) મૂલ્ય એટલે શું ?

(iii) સંતોષ એટલે શું ?

૨. (અ) માર્કેટીંગ સંશોધનની પ્રક્રિયા સમજાવો.

અથવા

હરીકી વિશેની કઈ માહિતી માર્કેટીંગ વ્યૂહરચના ઘડવામાં મદદરૂપ થાય છે ?

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

(i) બજાર વિભાજન એટલે શું ?

(ii) પેદાશ સ્થિતિકરણ એટલે શું ?

(iii) નિયંત્રિત માર્કેટીંગ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો :

- (i) STP એટલે શું ?
- (ii) હરીફોના વિવિધ પ્રકારો જણાવો.
- (iii) લક્ષ્ય માર્કેટીંગ એટલે શું ?

૩. (અ) નવી પેદાશ વિકાસ પ્રક્રિયા સમજાવો.

અથવા

પેદાશ સ્તરો વર્ણવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

- (i) પેદાશ મિશ્ર કિંમત નિર્ધારણ કેવી રીતે થાય છે ?
- (ii) વિતરણ મધ્યસ્થીઓનું મહત્ત્વ જણાવો.
- (iii) રીટેલરનાં વિવિધ પ્રકારો જણાવો.

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

- (i) માહિતી સંચાર મિશ્રનાં અંગો જણાવો.
- (ii) પેદાશ રેખા એટલે શું ?
- (iii) જાહેરાત એટલે શું ?

૪. (અ) સેવા માર્કેટીંગના લક્ષણો સમજાવો.

અથવા

આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં પ્રવેશ કરવાનાં તબક્કા સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

- (i) સેવા ગુણવત્તામાં કેવી રીતે સુધારો થઈ શકે ?
- (ii) સેવાનું વર્ગીકરણ જણાવો.
- (iii) વિદેશી સીધું રોકાણ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

- (i) ગ્રે-બજાર એટલે શું ?
- (ii) પેદાશ નવીનતાના સ્વરૂપો જણાવો.
- (iii) પેદાશ અનુકૂળતા એટલે શું ?

પ. સાચાં જવાબની પસંદગી કરો :

(૧) _____ નિકાસ કરતી કંપનીની પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરવા માટે ફી લેતી હોય છે.

- (a) નિકાસ વેપારીઓ
- (b) નિકાસ મધ્યસ્થીઓ
- (c) નિકાસ સંચાલન કંપનીઓ

(૨) માનવ સંબંધી અને સામાજિક જરૂરિયાતોને ઓળખવાની અને સંતોષવાની પ્રવૃત્તિને _____ કહેવાય છે.

- (a) વેચાણ
- (b) માર્કેટીંગ
- (c) સામાજિક માર્કેટીંગ

(૩) એક સ્પષ્ટ સંશોધન પ્રોજેક્ટ માટે નવી એકત્રિત કરેલી માહિતીને _____ કહેવાય છે.

- (a) ગૌણ ડેટા
- (b) પ્રાથમિક ડેટા
- (c) સંશોધન ડેટા

(૪) સ્વીકૃત કરેલ બ્રાન્ડનો ઉપયોગ જ્યારે એક નવી પેદાશ માટે કરવામાં આવે છે, તો તે પેદાશને _____ કહેવાય છે.

- (a) ગૌણ બ્રાન્ડ
- (b) બ્રાન્ડ મિશ્ર
- (c) બ્રાન્ડ વિસ્તાર

(પ) પેદાશ મિશ્રમાં વિવિધ _____ હોય છે.

- (a) પેદાશો
- (b) પેદાશ રેખાઓ
- (c) પેદાશ લક્ષણો

(ડ) ગ્રાહકો પેદાશ _____ નથી ખરીદતા, તે પેદાશ _____ ખરીદે છે.

- (a) વિચારો, ખ્યાલો
- (b) ખ્યાલો, વિચારો
- (c) વિચારો, ગુણો
- (d) ખ્યાલો, ફાયદા

(ઙ) એક એકમમાં શ્રેષ્ઠ _____ ડિપાર્ટમેન્ટ હોઈ શકે, પણ તે _____ માં નિષ્ફળ થાય.

- (a) વેચાણ, માર્કેટીંગ
- (b) માર્કેટીંગ, માર્કેટીંગ
- (c) માર્કેટીંગ, વેચાણ
- (d) વેચાણ, વેચાણ

Time : 3 Hou

Instruction :

(A) S

(B)

(C)

2. (A)

TS-101M.Com. Sem.-I
May-2013**404-Business Research Methods**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) “संशोधन प्रक्रियामां वशां बधा संबन्धित पणधिया छे.” संशोधन प्रक्रियाना संदर्भमां आ विधाननी यर्था करो. 7
- (ब) संशोधन माणभानी व्याख्या आपौ. वर्णनात्मक संशोधन माणभुं अने कार्यकारण संशोधन माणभा वय्ये तकावत समजावो. 7

अथवा

संशोधन प्रपोजलनुं माणभुं दर्शावो. अक पाद्य तेल माटे ग्राहकोनो संतोष मापवा माटेनां संशोधन प्रपोजलनी रचना करो. 14

2. (अ) कोष्टकीकरण अटले शुं ? आंकडाकीय माडितीनुं कोष्टकीकरण करवा माटेना विविध कोष्टको समजावो. 7
- (ब) डेटा माईनींग अटले शुं ? डेटा माईनींगनी प्रक्रिया सविस्तार वर्णावो. 7

अथवा

- (अ) आउटलायर अटले शुं ? तमारा संशोधन अल्यासमां तमे जुटती माडिती अने आउटलायर माटे शुं करशो ? 7
- (ब) आनुकमिक निदर्शन पर नोध लपो. 7

3. (अ) ACME Appliancesमां अक मडासेलना छेव्वा दिवसे आवनार 200 ग्राहकोअे अर्य करेल रुपियांनी माडिती नीये मुजब छे. आ माडितीने ₹ 100ना समूहोमां वर्डयवामां आवी छे जे नीये मुजब छे : 7

अर्य (₹)	0-100	100-200	200-300	300-400	400-500	500-600
ग्राहकोनी संख्या :	35	42	50	38	25	10

- (1) आ ग्राहकोअे करेल सरैराश अर्य मेणवो.
- (2) जो संचालन सौधी वधु अर्य करनार 25% ग्राहकोने लेट आपवानुं नक्की करे तो आ लेट मेणववा माटे ग्राहके केटलो न्यूनतम अर्य करवो पडे ?

(બ) એક ક્લાસમાં ત્રીજો ગ્રેડ મેળવનાર મંદગતિથી શીખનાર વિદ્યાર્થીઓમાંથી 8 વિદ્યાર્થીઓની જોડીઓ પસંદ કરવામાં આવે છે. દરેક જોડીમાંથી યદ્યચ્છ રીતે એક વિદ્યાર્થીને જૂની પદ્ધતિથી ભણાવવામાં આવે છે અને બીજાને નવી પદ્ધતિથી ભણાવવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ તેમના પરીક્ષામાં મેળવેલ સ્કોર લેવામાં આવે છે જેની માહિતી નીચે મુજબ છે : આ માહિતી પરથી પરિકલ્પના “નવી પદ્ધતિથી ભણાવેલ વિદ્યાર્થીઓના સરેરાશ ગુણ જૂની પદ્ધતિથી ભણાવેલ વિદ્યાર્થીઓના સરેરાશ ગુણ કરતા વધારે છે.” તેનું પરીક્ષણ કરો :

જોડ :	1	2	3	4	5	6	7	8
નવી પદ્ધતિ :	77	74	82	73	87	69	66	80
જૂની પદ્ધતિ :	72	68	76	68	84	68	61	76

અથવા

3. એક વિદ્યાર્થીના પરીક્ષામાં મેળવેલ ગુણનો તેના અભ્યાસ કરવા માટેના સમયગાળા સાથે સંબંધિત છે કે કેમ તેનું પરીક્ષણ કરવા માટે એક અભ્યાસ કરવામાં આવેલ છે. તેના માટે છેલ્લા સેમેસ્ટરના વિદ્યાર્થીઓમાંથી 15 વિદ્યાર્થીઓનો એક નિદર્શ લેવામાં આવ્યો છે. તેમને તેમના પરીક્ષામાં મેળવેલ ગુણ અને તેમણે અભ્યાસ માટે ફાળવેલ સમય વિષયેની માહિતી પૂછવામાં આવી હતી જે નીચે મુજબ છે :

ગુણ :	77	63	79	86	51	78	83	90	84
અભ્યાસનો સમય :	40	42	37	47	25	44	41	48	54

ગુણ :	78	69	82	89	54	82
અભ્યાસનો સમય :	47	45	57	69	32	49

- (1) શું તેમણે મેળવેલ ગુણ અને અભ્યાસના સમય વચ્ચે કોઈ સંબંધ છે ?
- (2) 95 ગુણ મેળવવા માટે જરૂરી અભ્યાસનો સમયગાળો મેળવો.

4. (અ) પૂર્વાનુમાન એટલે શું ? વ્યાપારમાં પૂર્વાનુમાનનું શું મહત્ત્વ છે ? વ્યાપારમાં પૂર્વાનુમાન કરવા માટેના પૂર્વાનુમાનના વિવિધ પ્રકારો સમજાવો. 7

(બ) એક મોટી હોટલના સંચાલકને જાણવું છે કે નાસ્તા સાથે દૂધ, ચા તેમજ કોફીની આદત સ્ત્રીઓ અને પુરુષોમાં સમાન છે કે કેમ. આના માટે આ હોટલના 500 ગ્રાહકોની માહિતી તેમની જાતિ અને નાસ્તા સાથે દૂધ, ચા અથવા કોફીની પસંદગી વિષયે મેળવેલ છે. આ પરિણામો નીચેના કોષ્ટકમાં આપેલ છે : 7

જાતિ	બેવરિજ		
	ચા	કોફી	દૂધ
પુરુષ	67	130	85
સ્ત્રી	85	74	59

આ સમસ્યાને પરિકલ્પના પરીક્ષણની સમસ્યા તરીકે દર્શાવો અને 5% સાર્થકતાની કક્ષાએ તેનું પરીક્ષણ કરો.

અથવા

4. (અ) વ્યાખ્યા આપો. 7

(1) નિરાકરણીય પરિકલ્પના અને વૈકલ્પિક પરિકલ્પના.

(2) Type-I દોષ અને Type-II દોષ

(3) સાર્થકતાની કક્ષા

(4) પરીક્ષણનું સામર્થ્ય

(બ) એક વસ્તુની માંગ નીચે મુજબ છે. ત્રણ સમય માટેની ડબલ ચલિત સરેરાશની રીતનો ઉપયોગ કરી 10th મહિના માટે માંગનું પૂર્વાનુમાન કરો : 7

મહિના :	1	2	3	4	5	6	7	8	9
માંગ :	78	65	90	71	80	101	84	60	73

5. ગમે તે ચારના જવાબ લખો :

- (1) બિન-નિદર્શન દોષો માટે Lipsteinના નવ નિયમો
- (2) માંપણીના સ્કેલના પ્રકારો
- (3) બિન-સંભવિત નિદર્શન રીતો
- (4) સારા સંશોધનના લક્ષણો
- (5) પ્રમાણ્ય વિતરણના ગુણધર્મો
- (6) Hottની ઘાતાંકીય સ્મુથીંગની રીત

Time :

1. (a

(t

2.

3.

TU-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

405 : Financial Markets

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) દરેક પ્રશ્ન ફરજિયાત છે.
(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

- I. (a) નાણાકીય સંહતિ (સિસ્ટમ)ના એક અંગ તરીકે નાણાકીય સંસ્થાઓની ભૂમિકા સમજાવો. 7
અથવા
નાણાકીય બજારોની આર્થિક વૃદ્ધિમાં ભૂમિકા સમજાવો.
- (b) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે) 4
(i) નાણાકીય સિસ્ટમ એટલે શું ?
(ii) વૈધિક અને અવૈધિક નાણાકીય સિસ્ટમ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
(iii) કેપિટલ માર્કેટ અને મની માર્કેટ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
- (c) એક-બે લીટીમાં જવાબ લખો : 3
(i) પ્રાયમરી (પ્રાથમિક) બજાર એટલે શું ?
(ii) સેકન્ડરી (ગૌણ) બજાર એટલે શું ?
(iii) સેકન્ડરી માર્કેટ (બજાર)નું ઉદાહરણ આપો.
- II. (a) ટ્રેઝરી (કોષાગર) બિલ્સ એટલે શું ? ટ્રેઝરી (કોષાગર) બિલ્સનું મહત્ત્વ અને પ્રકારો જણાવો. 7
અથવા
કોમર્શીયલ પેપર (વ્યાપારી કાગળ) એટલે શું ? કોમર્શીયલ પેપર બહાર પાડવાની પ્રક્રિયા જણાવો.
- (b) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે) 4
(i) સર્ટિફિકેટ ઓફ ડિપોઝીટ એટલે શું ?
(ii) કોલ મની માર્કેટ અને નોટીસ મની માર્કેટ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
(iii) કોમર્શીયલ પેપર અને સર્ટિફિકેટ ઓફ ડિપોઝીટ વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
- (c) એક-બે લીટીમાં જવાબ લખો : 3
(i) રેપો એટલે શું ?
(ii) બેંક રેટ એટલે શું ?
(iii) હરાજના પ્રકારો જણાવો.
- III. (a) પ્રાયમરી માર્કેટમાં ઈસ્યુ બહાર પાડવામાં મદદરૂપ મધ્યસ્થીઓનું વર્ણન કરો. 7
અથવા
બુક-બિલ્ડીંગ પ્રક્રિયા વર્ણવો.
- (b) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે) 4
(i) ASBA એટલે શું ?
(ii) એન્કર રોકાણકાર એટલે શું ?
(iii) રાઈટ્સ ઈસ્યુ એટલે શું ?

(c) એક-બે લીટીમાં જવાબ લખો :

- (i) જાહેર ભરણું (પબ્લિક ઈસ્યુ)નાં પ્રકારો જણાવો.
(ii) પ્રાઈવેટ (ખાનગી) પ્લેસમેન્ટ એટલે શું ?
(iii) રીટેલ રોકાણકારની વ્યાખ્યા આપો.

3

IV. (a) સેકન્ડરી માર્કેટની આર્થિક વૃદ્ધિમાં ભૂમિકા સમજાવો.

7

અથવા

FII's એટલે શું ? FII's ભારતીય સ્ટોક માર્કેટમાં કેવી રીતે કાર્ય કરે છે ?

(b) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

4

- (i) માર્જન ટ્રેડિંગ એટલે શું ?
(ii) ઓન-લાઈન ટ્રેડિંગ એટલે શું ?
(iii) સ્ટોક માર્કેટ ઈન્ડેક્સ એટલે શું ?

(c) એક-બે લીટીમાં જવાબ લખો :

3

- (i) OTCEI એટલે શું ?
(ii) ભારતમાં મુખ્ય સ્ટોક એક્સચેન્જ (આગેવાન સ્ટોક એક્સચેન્જ) ના નામ આપો.
(iii) BSE sensexમાં કેટલાં શેરો છે ?

V. સાચા જવાબની પસંદગી કરો :

14

(i) S & P CNX Niftyમાં _____ શેરો છે.

- (a) 30 (b) 50
(c) 100 (d) 200

(ii) રિલાયન્સ ઈન્ડસ્ટ્રીસ લિ. (RIL) એક _____ કેપ શેર છે.

- (a) સ્મોલ (b) મિડિયમ
(c) લાર્જ (d) બધા વિકલ્પો

(iii) ભારતીય શેર (સ્ટોક) બજારો _____ સેટલમેન્ટ સાઈકલ અનુસરે છે.

- (a) T + 1 (b) T + 2
(c) T + 3 (d) T + 0

(iv) ભારતમાં રોકક સેગમેન્ટમાં _____ શેર બજારો છે.

- (a) 19 (b) 20
(c) 25 (d) 23

(v) કોઈ એક વ્યક્તિને અથવા એક જૂથને ખાનગી પ્લેસમેન્ટ આધારે શેરો આપવામાં આવે તો તેને _____ કહેવાય છે.

- (a) રાઈટ્સ ઈસ્યુ (b) બોનસ ઈસ્યુ
(c) પ્રેફરેન્શીયલ ઈસ્યુ (d) જાહેર ઈસ્યુ

(vi) _____ ને શેરોની વહેંચણીમાં ફાળવેલો વધારાનો હિસ્સો પણ કહેવામાં આવે છે.

- (a) ગ્રીન શું (b) એન્કર રોકાણકાર
(c) બુક-બિલ્ડીંગ (d) બધા વિકલ્પો

(vii) _____ અને _____ કોલ/નોટીસ મની માર્કેટમાં મુખ્ય સક્રિય ભાગ લેનારા છે.

- (a) બેંક્સ, FII's (b) બેંક્સ, પ્રાઇમરી ડિલર્સ
(c) પ્રાઇમરી ડિલર્સ, FII's (d) બેંક્સ, નોન-બેંક એકમો

Time : 3 H

Instruction:

I. (a)

(c)

II. (a)

(b)

(c)

III. (c)

TW-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

406 – Accounting For Managers

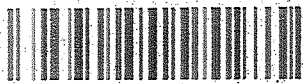
Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) નાણાકીય પત્રકોનાં વપરાશકારો વિશે ચર્ચા કરો. 7
અથવા
કંપની ધારાનાં પરિશિષ્ટ 6 મુજબ ઊભા પાકા સરવૈયાનું માળખું બનાવો.
- (બ) કોઈપણ બેનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4
(i) 'હિસાબી સિદ્ધાંત'નો અર્થ સમજાવો.
(ii) મહત્વતાનાં સિદ્ધાંતની વ્યાખ્યા આપો.
(iii) રૂઢિચુસ્તતાનાં ખ્યાલની વ્યાખ્યા આપો.
- (ક) ખાલી જગ્યા પૂરો : 3
(i) જ્યારે સમગ્ર પાકા સરવૈયાને ટકાવારી સ્વરૂપે દર્શાવવામાં આવે છે, ત્યારે તેને _____ કહેવામાં આવે છે.
(ii) આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય હિસાબી પ્રમાણ 4 (IFAS 4) _____ ને લગતું છે.
(iii) 'હિસાબી નીતિઓનું પ્રગટીકરણ' તે હિસાબી ધોરણ નં. _____ છે.
2. (અ) નીચે આપેલ ગુણોત્તરોનાં આધારે મહેંદ્ર લિ.નું તા. 31^મ ડિસેમ્બર 2010 નાં રોજ પૂરા થતા વર્ષનું પાકું સરવૈયું બનાવો. તમે કરેલી બધી ગણતરી અને ધારણા દર્શાવો : 7
ચાલુ ગુણોત્તર	2.5
પ્રવાહી ગુણોત્તર	1.5
ચોખ્ખી કાર્યશીલ મૂડી	₹ 6,00,000
સ્ટોક ફેરબંદલી ગુણોત્તર	5
કાચા નફાનો વેચાણ પર દર	20%
વેચેલ માલની પડતર/ચોખ્ખી કાચમી મિલકત	2
સરેરાશ ઉધરાણી મુદત	2.4 માસ
કાચમી મિલકતો/ચોખ્ખું મૂલ્ય	0.80
લાંબા ગાળાનું દેવું/મૂડી વત્તા અનામત	7/25

અથવા

આર્થિક મૂલ્ય વૃદ્ધિ ઉપર નોંધ લખો.

(બ) કોઈપણ બેનાં જવાબ આપો :

- (i) ભંડોળ પ્રવાહ પત્રક અને રોકડ પ્રવાહ પત્રક વચ્ચેનાં કોઈપણ બે તફાવતો જણાવો.
- (ii) ચાલુ ગુણોત્તર અને પ્રવાહી ગુણોત્તર વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
- (iii) નફાકારકતાનાં તમામ ગુણોત્તરોનાં નામ આપો.

(ક) નીચેનાં ખોટા વિધાનોને સાચા કરી ફરી લખો :

- (i) રોકડ પ્રવાહ પત્રકને હિસાબી ધોરણ 1 મુજબ બનાવવું ફરજિયાત છે.
- (ii) સાંચા અને ચંત્રો અને લાંબાગાળાની મિલકતનાં નિકાલથી થયેલ રોકડ આવક એ સંચાલકીય પ્રવૃત્તિ છે.
- (iii) ચોખ્ખા નફાનો ગુણોત્તર એ દિવરેજ ગુણોત્તર છે.

3. (અ) મૂલ્ય વૃદ્ધિ અને નફા-નુકસાન ખાતા વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

અથવા

માનવ સંપત્તિનાં હિસાબોની જરૂરિયાત કેટલે અંશે છે ? ચર્ચો!

(બ) કોઈપણ બે નાં જવાબ આપો :

- (i) કુગાવાનાં હિસાબો માટે કઈ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તે જણાવો.
- (ii) એક કંપનીએ નાણાકીય વર્ષની શરૂઆતમાં જ્યારે ભાવનો સૂચકાંક 200 હતો ત્યારે ₹ 10,00,000 નાં રોકાણોની ખરીદી કરી. વર્ષનાં અંતે જ્યારે ભાવનો સૂચકાંક વધીને 240 થયો ત્યારે રોકાણોની બજાર કિંમત ₹ 11,00,000 હતી. વર્ષનાં અંતે ખરીદ શક્તિનાં આધારે નફો કે નુકસાન શોધો.
- (iii) સામાજિક હિસાબી પદ્ધતિનો અર્થ સમજાવો.

(ક) નીચેનાં વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો, ખોટા વિધાનોને સુધારી સાચા લખો :

- (i) કુગાવાલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિમાં સામાન્ય તથા વિશિષ્ટ - બેય પ્રકારનાં ભાવનાં ફેરફારની અસરને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે.
- (ii) પર્યાવરણ હિસાબી પદ્ધતિમાં કુદરતી સાધનો ઉપર વસારો ગણવાની જરૂર નથી.
- (iii) વેચાણ કિંમત અને વસ્તુની ઉત્પાદન પડતર વચ્ચેનો તફાવત એટલે એકમ દીઠ મૂલ્ય વૃદ્ધિ.

(અ) અંદાજપત્રીય અંકુશનાં લાભાલાભ ચર્ચા.

અથવા

જ્યંતિ લિ.ની નીચેની માહિતીનો આધારે એકમમાં તથા રકમમાં સમતૂટ બિંદુ અને સલામતીનો ગાળો શોધો :

	₹	₹	₹
અંદાજીત વેચાણ (1,00,000 એકમો)		20,00,000	
બાદ : ચલિત પડતર	12,00,000		
સ્થિર પડતર	4,00,000	16,00,000	
ચોખ્ખો નફો			4,00,000

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનાં જવાબ આપો :

- 'તફાવત પડતર'નો અર્થ સમજાવો.
- 'ડૂબેલી પડતર' ને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.
- નફા-પડતર-જથ્થા વિશ્લેષણનો અર્થ સમજાવો.

(ક) નીચેનાં પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- કાર્યાનુસાર વર્ગીકરણ મુજબ અંદાજપત્રનાં જુદા જુદા પ્રકારો જણાવો.
- જ્યારે વેચાણ અને આવકનો ચોક્કસ અંદાજ શક્ય ન હોય, માંગ અચોક્કસ હોય તથા ઉત્પાદનની સપાટી પણ ચલિત હોય, ત્યારે કયું અંદાજપત્ર બનાવવું યોગ્ય કહેવાય ?
- ચલિત પડતરની વ્યાખ્યા આપો.

(અ) દિનેશ લિ. બે પ્રકારની વસ્તુ અ અને બ નું ઉત્પાદન કરે છે જેમાં એકસરખી પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ થાય છે. ઉત્પાદનની માહિતી નીચે મુજબ છે :

વિગત	અ	બ
ઉત્પાદનનાં એકમો	30,000	42,000
એકમ દીઠ પ્રત્યક્ષ મજૂરીનાં કલાકો	3	6
એકમ દીઠ યાંત્રિક કલાકો	9	3
વર્ષ દરમ્યાન કરેલ ગોઠવણીની સંખ્યા	30	120
વર્ષ દરમ્યાન ઓર્ડરની સંખ્યા	45	180

શિરોપરી ખર્ચ :

	₹
યાંત્રિક પ્રવૃત્તિનાં	13,20,000
ઉત્પાદન ગોઠવણીને લગતા ખર્ચા	1,20,000
ઓર્ડર હાથ ધરવાના ખર્ચા	2,70,000
	<u>17,10,000</u>

પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ મુજબ ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચનો એકમદીઠ દર શોધો.

અથવા

પડતરનાં પ્રણાલિકાગત અભિગમ તથા પ્રવૃત્તિ આધારિત અભિગમ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

4

- (i) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનો અર્થ સમજાવો.
- (ii) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનાં કેંદ્રોનાં નામ જણાવો.
- (iii) ફોરેસિક હિસાબી પદ્ધતિ એટલે શું તે ટૂંકમાં જણાવો.

(ક) નીચેનાં વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો; ખોટા વિધાનોને સુધારીને ફરી લખો :

3

- (i) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ એવા ખ્યાલ પર આધારિત છે કે દરેક ખર્ચ માટે સંસ્થાની કોઈ એક વ્યક્તિ જવાબદાર હોય છે.
- (ii) દરેક ફોરેસિક એકાઉન્ટન્ટ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ હોવા ફરજિયાત છે.
- (iii) પડતરની પ્રવૃત્તિ આધારિત પદ્ધતિનું અમલીકરણ પ્રશાલિકાગત પદ્ધતિ કરતા વધુ ખર્ચાળ છે.

Tii

1.

FM

Seat No. : _____

C-914
May-2012

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (૧) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(૨) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ સૂચવે છે.

૧. (અ) આર્થિક વિકાસમાં નાણાકીય બજારોની ભૂમિકા સમજાવો.
અથવા

નાણાકીય વ્યવસ્થાના ત્રણ આધાર સ્તંભો ચર્ચો.

(બ) ગમે તે બે ના જવાબ આપો.

- (i) નાણાકીય બજારોને કયા લક્ષણોના આધારે ઓળખી શકાય ?
(ii) ઔદ્યોગિક જામીનગીરીઓમાં કોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે ?
(iii) બિનસંગઠિત બજાર સમજાવો.

(ક) ગમે તે ત્રણ ના જવાબ આપો.

- (i) નાણાકીય બજારોમાં કયા-કયા બજારોનો સમાવેશ થાય છે ?
(ii) નાણાકીય વ્યવસ્થાના કારણે બચતોમાં ગતિશીલતા આવે છે. આ વિધાન સાચું છે ?
(iii) મૂડી બજાર એ લાંબાગાળાના નાણાં પ્રાપ્તિના સાધનોનું બજાર છે. આ વિધાન સાચું છે ?
(iv) અમદાવાદ શેર બજારની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ ?

૨. (અ) નાણા બજારના કોઈપણ એક સાધન વિશે વિસ્તૃતમાં ચર્ચા કરો.

અથવા

નાણા બજાર એટલે શું ? નાણા બજાર દ્વારા કયા પ્રકારની ભૂમિકા ભજવવામાં આવે છે ?

(બ) ગમે તે બે ના જવાબ આપો.

- (i) નાણા બજારના સાધનોના નામ આપો.
(ii) સ્થાનિક હૂંડીઓ અને પરદેશી હૂંડીઓ સમજાવો.
(iii) મધ્યસ્થ બેંકનું સરકારના બેન્કર તરીકેનું કાર્ય સમજાવો.

(ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો.

- (i) કોલ નોટીસ નાણા બજાર અને ટ્રેઝરી બિલ્સ બજાર વચ્ચે કયો અગત્યનો તફાવત છે ?
(ii) કોમર્શિયલ બિલ્સ બજારનાં બે લક્ષણો જણાવો.
(iii) કોમર્શિયલ પેપર્સનો ઉપયોગ કોના દ્વારા કરવામાં આવે છે ?
(iv) ટ્રેઝરી બિલ્સ ટૂંકાગાળાની આંતર બેન્ક નાણાં વ્યવસ્થા છે. આ વિધાન સાચું છે ?

૩. (અ) મૂડી બજારના નિયંત્રણ માટે નિયમનકારી સંસ્થા સેબી દ્વારા કયા કયા કાર્યો કરવામાં આવે છે ? સમજાવો.

અથવા

મૂડી બજારનો અર્થ સમજાવો. તેના દ્વારા કયા પ્રકારના કાર્યો કરવામાં આવે છે ? મૂડી બજારનાં પેચ ભાગો કયા છે ? સમજાવો.

C-914

1

P.T.O.

- (બ) ગમે તે બે ના જવાબ આપો.
- મૂડી બજારના સાધન તરીકે ઈકિવટી શેર પર ટૂંકનોંધ લખો.
  - મૂડી બજારના સંદર્ભમાં કોઈપણ બે સુધારાઓ સમજાવો.
  - માન્ય સંસ્થાકીય ફાળવણી સમજાવો.
- (ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો.
- CDSLનું પૂર્ણ સ્વરૂપ આપો.
  - પ્રત્યક્ષ વિદેશી રોકાણ એટલે શું ?
  - અમેરિકન ડિપોઝિટરી રિસીપ્ટ એટલે શું ?
  - સરકારી જામીનગીરીના બે લક્ષણો આપો.

૪. (અ) જામીનગીરીઓના લિસ્ટીંગ વિશે નોંધ લખો.
અથવા

પરોક્ષ બજારમાં સ્ટોક એક્ષચેન્જસની ભૂમિકા ચર્ચો.

- (બ) ગમે તે બે ના જવાબ આપો.
- બજાર મૂડીકરણની પ્રક્રિયા સમજાવો.
  - NSEના ચાર ઉદ્દેશ્યો જણાવો.
  - સ્ટોક એક્ષચેન્જના સભ્ય પદ વિશે નોંધ લખો.
- (ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો.
- OTCEIના બે સહસ્થાપકો (co-promoters) જણાવો.
  - પરોક્ષ બજાર એટલે શું ?
  - પરોક્ષ બજાર કોના નિયંત્રણ હેઠળ કામ કરે છે ?
  - BSE-૫૦૦ એટલે શું ?

૫. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- સેબી કયા પ્રકારની સંસ્થા છે ?
- મૂડી બજારના સાધનો કયા કયા છે ?
- કયા બજારમાં વિદેશી હૂંડીયામણના વ્યવહારો થાય છે ?
- NSEની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ છે ?
- ICRA શું છે ?
- નાણાંબજાર કોના દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે ?
- SLRનું પૂર્ણ સ્વરૂપ આપો.
- બોન્ડ કયા બજારનું સાધન છે ?
- શાખ ક્રમાંક (Credit rating) એટલે શું ?
- મૂડી બજારનું કાર્ય શું છે ?
- હક્કના શેરનું મહત્વ સમજાવો.
- સ્ટોક એક્ષચેન્જ દ્વારા શું કાર્ય કરવામાં આવે છે ?
- NSEના સૂચકાંકને કઈ રીતે ઓળખવામાં આવે છે ?
- NSEના સૂચકાંકમાં કેટલી કંપનીઓનો સમાવેશ થાય છે ?

Accountant
for
managers

Seat No. : _____

C-952
May-2012

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નો કરજિયાત છે.

1. (અ) કોર્પોરેટ નાણાકીય પત્રકોનું સ્વરૂપ અને હેતુઓ જણાવો. 7

અથવા

હિસાબી ધોરણ એટલે શું ? હિસાબી ધોરણોની સંવાદીતતાની જરૂરિયાત આપણને શા માટે છે ?

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 4

(i) ટ્રિલિયુસ્ટાનો ખ્યાલ

(ii) હિસાબી માહિતીનો ઉપયોગ કરનાર

(iii) હિસાબી પદ્ધતિને ધંધાકીય ભાષા તરીકે સમજાવો

(ક) બે વાંકોમાં જવાબ આપો : 3

(i) GAAP અને IFRSનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ આપો.

(ii) નાણાકીય પત્રકોના ઘટકો જણાવો.

(iii) IFRSનું મહત્વ દર્શાવો.

2. (અ) નીચેની માહિતીના આધારે ગણેશ લિમિટેડનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો : 7

કાર્યશીલ મૂડી ₹ 60,000

બેંક ઓવરડ્રાફ્ટ ₹ 10,000

અનામત અને વધારો ₹ 40,000

ચાલુ ગુણોત્તર 2.5

પ્રવાહી ગુણોત્તર 1.5

માલિકીનો ગુણોત્તર 0.75

(સ્થાયી મિલકતો માલિકીના ભંડોળ)

અથવા

C-952

1

P.T.O.

સંચાલકીય (operating) પ્રવૃત્તિઓમાંથી ઉદ્ભવતો રોકડ પ્રવાહ હિસાબી ધોરણ-3 મુજબ નીચેની માહિતીના આધારે શોધો :

	₹
નફા-નુકસાન ખાતામાં ફેરફાર (નફો)	2,00,000
સામાન્ય અનામતમાં ફેરફાર (વધારો)	4,00,000
સૂચિત ડિવિડન્ડ	34,00,000
કરવેરાની જોગવાઈ	16,00,000
વધારો	5,50,000
સ્થાયી મિલકતોના વેચાણ પર નુકસાન	50,000
રોકાણોના વેચાણ પર નફો	1,00,000
ચૂકવેલ વ્યાજ	1,80,000
મળેલ ડિવિડન્ડ	2,00,000
માલ સામગ્રીમાં વધારો	8,00,000
દેવાદારોમાં ઘટાડો	10,00,000
લેણદારોમાં ઘટાડો	5,50,000
દેવીહૂંડીમાં વધારો	5,00,000
વર્ષ માટે ચૂકવેલ એડવાન્સ ટેક્સ	16,00,000

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

- આર્થિક મૂલ્ય વધારો (EVA) એટલે શું ?
- ગુણોત્તર વિશ્લેષણનું મહત્વ.
- હિસાબી ધોરણ-3 (AS-3) હેઠળ રોકડપ્રવાહ પત્રક.

(ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- EVAની ફોર્મ્યુલા
- પ્રવાહી ગુણોત્તર એટલે શું ?
- રોકડ પ્રવાહ વિશ્લેષણ એટલે શું ?

3. (અ) ફૂગાવાજન્ય હિસાબી પદ્ધતિમાં હિસાબી પદ્ધતિના કયા સિદ્ધાંતોનો સ્વીકાર કરવામાં આવતો નથી ? ફૂગાવાજન્ય હિસાબી પદ્ધતિની CPP પદ્ધતિ સમજાવો.

અથવા

મૂલ્ય વર્ધિત હિસાબી પદ્ધતિ એટલે શું ? મૂલ્ય વર્ધિત પત્રક કાલ્પનિક આંકડાઓથી તૈયાર કરો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ બે)

- માનવ સંપત્તિ એક મિલકત તરીકે સમજાવો.
- પર્યાવરણ હિસાબી પદ્ધતિની અગત્યતા જણાવો.
- સામાજિક હિસાબી પદ્ધતિ એટલે શું ?

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

- CPPમાં વિવિધ પ્રકારના ભાવાંક (index)
- CCAમાં ગિયરીંગ ગુણોત્તર શું છે ?
- આઉટપુટ - _____ = મૂલ્ય વધિત

4. (અ) હર્ષ લિ. 4000 એકમો 100% ની ક્ષમતાએ ઉત્પાદીત કરે છે. હિસાબી ચોપડામાંથી નીચેની માહિતી મેળવવામાં આવેલ છે :

	ઓક્ટોબર 2010 2800 એકમો	નવેમ્બર 2010 3600 એકમો
	₹	₹
પગાર	10,000	10,000
ઘસારો	14,000	14,000
શોપ મજૂરી	21,000	27,000
મરામત અને જાળવણી	5,000	5,600
પાવર	18,000	20,000

ઉત્પાદનનો દર કલાક દીઠ 10 એકમો છે. પ્રત્યક્ષ માલ સામાન એકમ દીઠ ₹ 1 છે. અને પ્રત્યક્ષ મજૂરી કલાક દીઠ ₹ 4 છે.

60% અને 80% ની ક્ષમતાએ પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર તૈયાર કરો.

અથવા

બે કંપનીઓ, શિવ લિ. અને વિષ્ણુ લિ. એક જ પ્રકારની પ્રોડક્ટ વેચે છે. તેમનો અંદાજપત્રીય નફો નીચે પ્રમાણે છે :

	શિવ લિ.		વિષ્ણુ લિ.	
	₹	₹	₹	₹
વેચાણ		1,50,000		1,50,000
બાદ : ચલિત પડતર	1,20,000		1,00,000	
સ્થાયી પડતર	15,000	1,35,000	35,000	1,35,000
અંદાજપત્રીય નફો		15,000		15,000

તમારે દરેક કંપનીનાં સમતૂટ બિંદુની (BEP) ગણતરી કરવાની છે. વધારામાં, (1) વધુ માંગ અને (2) ઓછી માંગ, જો હોય તો, કઈ કંપની વધારે નફો કમાઈ શકશે તે જણાવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ બે)

4

- (i) કાર્યાનુસાર પડતરનું વર્ગીકરણ જણાવો.
- (ii) શૂન્ય આધારિત અંદાજપત્ર (ZBB) એટલે શું ?
- (iii) CVP વિશ્લેષણની અગત્યતા.

(ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

3

- (i) પડતરનાં વિવિધ ખ્યાલો આપો.
- (ii) અંદાજપત્રીય અંકુશ એટલે શું ?
- (iii) P/V ગુણોત્તરની ફોર્મ્યુલા આપો.

5. (અ) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર એટલે શું ? પ્રવૃત્તિઓ (કાર્ય)ની ઓળખાણની પ્રક્રિયાની ચર્ચા કરો.

7

અથવા

જવાબદારી હિસાબી પદ્ધતિ પદની વ્યાખ્યા આપો. વિવિધ જવાબદારી કેન્દ્રોની ચર્ચા કરો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (કોઈપણ બે)

4

- (i) સંચાલકીય માહિતી રીત (MIS) એટલે શું ?
- (ii) ફોરેન્સિક હિસાબી પદ્ધતિની આપણને શા માટે જરૂરિયાત છે ?
- (iii) રોકાણ પર વળતરનો દર (ROI)ની જવાબદારી માળખાનાં મૂલ્યાંકન તરીકે ચર્ચા કરો.

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

3

- (i) ફોરેન્સિક હિસાબી પદ્ધતિ એટલે શું ?
- (ii) જવાબદારી હિસાબી પદ્ધતિની આપણને શા માટે જરૂરિયાત છે ?
- (iii) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિનું મહત્વ જણાવો.

214 જ

7/11

W-990

1/12/15

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.
 (2) વૈજ્ઞાનિક ગણનયંત્ર વાપરી શકાશે.
 (3) આંકડાશાસ્ત્રીય કોષ્ટકો વિનંતીથી મળશે.

1. (અ) સંશોધન એટલે શું ? સંશોધન માટેનો વૈજ્ઞાનિક અભિગમ સવિસ્તાર વર્ણવો. 7

અથવા

સંશોધન યોજના એટલે શું ? વિવિધ પ્રકારની સંશોધન યોજનાઓ વર્ણવો.

- (બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 4

- (1) સંશોધન પ્રપોઝલનું માળખું આપો.
 (2) ગુણાત્મક સંશોધન અને સંખ્યાત્મક સંશોધન વચ્ચે તફાવત સમજાવો.
 (3) એક સારા સંશોધનના લક્ષણો દર્શાવો.

- (ક) એક અથવા બે વાક્યોમાં જવાબ લખો : 3

- (1) કાર્યાત્મક સંશોધન યોજના એટલે શું ?
 (2) નિદર્શન યોજના એટલે શું ?
 (3) વ્યાખ્યા આપો :
 (i) Action સંશોધન
 (ii) Applied સંશોધન

2. (અ) બિન-સંભવિ નિદર્શન રીતો ટૂંકમાં વર્ણવો. 7

અથવા

ગૌણ માહિતી એટલે શું ? ગૌણ માહિતીના કેટલાંક ઉદ્દગમસ્થાનો દર્શાવો. ગૌણ માહિતીનો ઉપયોગ કરતી લખતે સંશોધકે કઈ બાબતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ તે દર્શાવો ?

- (બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 4

- (1) બિન-નિદર્શન દોષો માટેના Lipstein's ના નવ નિયમો લખો.
 (2) સ્તરિત નિદર્શન યોજના પર નીંધ લખો. તે પદીક નિદર્શનથી કઈ રીતે જુદી છે ?
 (3) તમારી માહિતીમાં બાહ્યકિમતો (outlines)ને તમે કઈ રીતે લેશો ?

- (ક) એક અથવા બે વાક્યોમાં જવાબ લખો : 3

- (1) પેનલ માહિતી એટલે શું ?
 (2) નિદર્શન દોષો એટલે શું ?
 (3) આંકડાશાસ્ત્રીય નિયમનનો નિયમ લખો.

3. (અ) નીચેની માહિતી માટે મધ્યક, મધ્યસ્થ, બહુલક Q_3 , D_7 , P_{20} મેળવો. તેમજ આ માહિતી માટે વિતરણ પદ મેળવો :

10.5, 14.7, 15.3, 17.7, 15.9, 12.2, 10.0, 14.1, 13.9, 18.5, 13.9, 15.1, 14.7

અથવા

નીચે US અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેચાણો McDonald's ની ચેન માટે આપેલ છે :

Year	U.S. Sales	International Sales
1997	7.6	2.3
1998	7.9	2.6
1999	8.3	2.9
2000	8.6	3.2
2001	8.8	3.7
2002	9.0	4.1
2003	9.4	4.8
2004	10.2	5.7
2005	11.4	7.0
2006	12.1	8.9

- (1) શું આ વેચાણો વચ્ચે સહસંબંધ છે ? તેમની વચ્ચે સહસંબંધની ડીગ્રી કેટલી છે ?
- (2) જો આંતરરાષ્ટ્રીય વેચાણ વર્ષ 2010 માટે 9.2 હોય તો U.S. વેચાણનું આગણન કરો.
- (3) આ મોડેલ માટે co-efficient of determination શું છે ? તમારા પરિણામોનું અર્થઘટન કરો.
- (બ) ગમે તે બેનો ટૂંકમાં જવાબ લખો :
- (1) સાદી તેમજ કેન્દ્રીય પ્રધાતો એક આવૃત્તિ વિતરણના લક્ષણો કઈ રીતે દર્શાવે છે તે સમજાવો.
- (2) સ્પિયરમેનના ગુણાત્મક સહસંબંધાંકની વ્યાખ્યા આપો. આ માપ લાપરવું ક્યારે યોગ્ય છે ?
- (3) પ્રચલિત સંકેતોમાં જો $(AB) = 100$, $(\alpha B) = 60$, $(A\beta) = 40$ અને $(\alpha\beta) = 100$ તો યુલનો ગુણાત્મક સહસંબંધાંક મેળવો.
- (ક) એક અથવા બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :
- (1) નિયત સંબંધાંકોના ગુણધર્મો લખો.
- (2) વિષમતા એટલે શું ? વિષમતાના વિવિધ પ્રકારો દર્શાવો.
- (3) સહસંબંધાંકનો સંબંધિત દોષ એટલે શું ?

4. (અ) વ્યાખ્યા આપો :

7

- (1) નિરાકરણીય અને વૈકલ્પિક પરિકલ્પના
- (2) પ્રથમ અને દ્વિતીય પ્રકારના દોષો
- (3) સાર્થકતાની કક્ષા
- (4) પરીક્ષણનું સામર્થ્ય
- (5) એક પૂંછ અને દ્વિ-પૂંછ પરિકલ્પના
- (6) સાદી અને મિશ્ર પરિકલ્પનાઓ
- (7) પરીક્ષણનો આગણક

અથવા

Virginia માંથી મેળવેલ શહેરી અને ગ્રામ્ય વિસ્તારોના ઈમરજન્સી કોલ્સની સંખ્યાની માહિતી નીચે આપેલ છે :

Regions	Day of Week							Total
	SUN	MON	TUE	WED	THURS	FRI	SAT	
Urban	61	48	50	55	63	73	43	393
Rural	7	9	16	13	9	14	10	78
Total	68	57	66	68	72	87	53	471

$\alpha = 0.05$ સાર્થકતાની કક્ષાએ સ્વતંત્રતા માટેનો χ^2 -પરીક્ષણ ગણો અને તમારા પરિણામોનું અર્થઘટન કરો. ($\chi^2_{(tab)} = 12.592$)

(બ) ક્રમાં જવાબ લખો :

4

What is Second order interaction effect? Should the researcher consider it?

Over bridge માંની પ્રક્રિયાના પગથિયાં લખો.

(3) એક યોગ્ય પૂર્વાનુમાનની રીતની પસંદગી તમે કઈ રીતે કરશો ?

(ક) એક અથવા બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :

3

(1) સામયિક શ્રેણી એટલે શું ? સામયિક શ્રેણીના વિવિધ વિભાગો કયા છે ?

(2) પ્રચલિત સંકેતોમાં જો $F_{t-1} = 200$, $X_{t-1} = 150$ અને $\alpha = 0.2$ હોય તો સાદી ઘાતાંકીય રીતની મદદથી F_t ની કિંમત મેળવો.

(3) બહુચલીય નિયતસંબંધ મોડેલની વ્યાખ્યા આપો.

5. ગમે તે સાત પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

- (1) Inertia of Large Numbers નો સિદ્ધાંત લખો.
- (2) બિન-નિદર્શન દોષો એટલે શું ?
- (3) ગુચ્છ નિદર્શન અને સ્તરિત યદ્યચ્છ નિદર્શન વચ્ચે તફાવત સમજાવો.
- (4) 'પાયલોટ સર્વે' એટલે શું ?
- (5) Holt's ની ઘાતાંકીય રીતના પગથિયાં વર્ણવો.
- (6) 'Mean Squared Error' ની વ્યાખ્યા આપો.
- (7) પૂર્વાનુમાન માટેની ચલિત સરેરાશની રીતની મર્યાદા લખો.
- (8) 400 વસ્તુઓના એક નિદર્શનો મધ્યક 82 અને પ્રમાણિત વિચલન 18 છે. તો તેના નિદર્શ મધ્યકનો પ્રમાણિત દોષ મેળવો.
- (9) વ્યાખ્યા આપો :
  - (i) નિદર્શન માળખું.
  - (ii) નિદર્શન ગુણોત્તર.
- (10) પૂર્વાનુમાનના વિવિધ પ્રકારો લખો.

રીતે દર્શાવે છે

વં ક્યારે

C-811

May-2012

402 : Financial Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) ત્રણ પ્રકારના નાણાંકીય નિર્ણયોની ચર્ચા કરો. 7
 (બ) નાણાંકીય સંચાલનમાં સંપત્તિના મહત્તમીકરણના હેતુનું મૂલ્યાંકન કરો. 7

અથવા

“ભારતમાં નાણાંકીય સંચાલનમાં તાજેતરની સરકારી નીતિને લીધે કાર્યક્ષેત્રમાં સંગીન અને દૃષ્ટિમાં જટિલતાનો ફેરફાર થયેલ છે.” આ વિધાનનું ટીકાત્મક પરીક્ષણ કરો અને આધુનિક નાણાંકીય સંચાલકના કાર્યોનું વર્ણન કરો. 14

2. (અ) નાણાંકીય સમય મૂલ્ય એટલે શું ? ચક્રવૃદ્ધિ મૂલ્ય (Compound Value) અને ભવિષ્ય (future) મૂલ્ય સમજાવો. 7
 (બ) ચોપડા (book) મૂલ્ય અને બજાર (market) મૂલ્ય વચ્ચેનો તફાવત આપો. 7

અથવા

- (અ) સુરક્ષા બજાર રેખા (security market line) સમજાવો. 7
 (બ) એક કંપની શેરટીક ₹ 4નું ડિવિડન્ડ ચૂકવવાની આશા વર્ષ પછી રાખે છે. આવતા પાંચ વર્ષો માટે તેનું ડિવિડન્ડ 15% દરે અને ત્યાર પછી અચોક્કસ 8% ના દરે વધવાની અપેક્ષા છે. તેના શેરનું વર્તમાન મૂલ્ય શોધી કાઢો, જો 12%નો મૂડીકરણ દર હોય તો. 7
 12%ના દરે વર્તમાન મૂલ્યનું પરિબળ નીચે પ્રમાણે છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5	6
વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567	0.507

3. (અ) મૂડી બજેટિંગની વિવિધ પદ્ધતિઓની ચર્ચા કરો. 7
 (બ) કાર્યશીલ મૂડી સંચાલન એટલે શું ? કાર્યશીલ મૂડીને અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

શ્રી ગણેશ લિ. નીચેના મશીનોમાંથી કોઈ એકની ખરીદી કરવાનું વિચારે છે : 14

	મશીન 'અ'	મશીન 'બ'
જિંદગી	3 વર્ષ	3 વર્ષ
પડતર (₹)	2,00,000	2,00,000
કરવેરા બાદની કમાણી (₹) :		
પ્રથમ વર્ષ	1,60,000	40,000
દ્વિતીય વર્ષ	1,20,000	1,50,000
તૃતીય વર્ષ	80,000	2,00,000

નફાકારકતાની નીચે પ્રમાણે ગણતરી કરો :

- (1) સરેરાશ રોકાણના વળતરની પદ્ધતિ
- (2) પરત આપ સમય પદ્ધતિ
- (3) ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્યની પદ્ધતિ

વળતરનો દર 10% છે. ઘસારો ગણવાનો નથી. 10% ના દરે વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ નીચે પ્રમાણે છે :

વર્ષ	1	2	3
વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ	0.909	0.826	0.751

4. (અ) મૂડીની પડતર એટલે શું ? ભારિત સરેરાશ મૂડીની પડતર (WACC)ની ચર્ચા કરો. 7
(બ) લાંબાગાળાના નાણાંના વિવિધ સ્ત્રોત (source)ની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

- (અ) મૂડી માળખાની વિવિધ થીયરીનું વર્ણન કરો. 7
(બ) ડિવિડન્ડની વિભિન્ન થીયરીની ચર્ચા કરો. 7

5. નીચેના પૈકી કોઈપણ સાતના જવાબ આપો :

- (1) નફાના મહત્તમીકરણનો હેતુ એટલે શું ?
- (2) નાણાંનું વર્તમાન મૂલ્ય સમજાવો.
- (3) પેટી-ચોક્કસ (specific) જોખમ (risk) સમજાવો.
- (4) બજાર (market) જોખમ (risk) એટલે શું ?
- (5) રોકડ રાખવાના હેતુઓ જણાવો.
- (6) તમે આંતરિક વળતરનો દર કેવી રીતે મેળવશો ?
- (7) માલ સામગ્રી સંચાલનમાં અબક વર્ગીકરણ (ABC Analysis) એટલે શું ?
- (8) લિવરેજ એટલે શું ? લિવરેજના પ્રકારો જણાવો.
- (9) વહેંચણીપાત્ર (divisible) નફો એટલે શું ?
- (10) જાળવી રાખેલ કમાણીની પડતર એટલે શું ? તે પડતર મુક્ત (free) છે ?

M.Com. Semester - I Examination

Financial Economics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : (1) Figures to the right indicate full marks.

- ૧ (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્રની અન્ય શાખાઓ કરતાં કઈ રીતે જુદું પડે છે? ૭
અથવા
- (અ) નાણાકીય બજારો એ પેદાશ બજારો કરતાં કઈ રીતે જુદા છે? ૭
- (બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
- (૧) નાણાકીય વ્યવહારો પર સમયની શું અસર થાય છે?
- (૨) નાણાકીય વ્યવહારોમાં શા માટે જોખમનું અસ્તિત્વ છે?
- (૩) નાણાકીય વ્યવહારોમાં સમયને કેવી રીતે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે?/
- (ક) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૩
- (૧) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રના આજવાસની ત્રણ જરૂરીયાતો જણાવો.
- (૨) નાણાકીય બજારની જુદી જુદી વિભાવનાઓ આપો.
- (૩) દેવા બજાર અને ઇક્વિટી બજારના મુખ્ય તફાવત આપો.
- ૨ (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રી વ્યાજના દરની વર્તણૂકનો અભ્યાસ કેવી રીતે કરે છે? ૭
અથવા
- (અ) નાણાકીય ગણતરીમાં "ચક્રવૃદ્ધિ"નો ઉપયોગ સંપૂર્ણ રીતે સમજાવો. ૭
- (બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
- (૧) નાણા ઉછીના લેનાર ૧૦ વર્ષની મુદત માટે અમુક રકમ ઉછીના લેવા માંગે છે. નાણા ઉછીના લેનારને ૧૦%ના સાદા વ્યાજ દરે અથવા ૬%ના ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજના દરે લોન દરખાસ્ત છે. નાણા ઉછીના લેનાર માટે કઈ વ્યાજ દરની પસંદગી યોગ્ય થશે?
- (૨) એન્યુઇટીનું વર્તમાન મૂલ્ય કઈ રીતે ગણવામાં આવે છે?
- (૩) એક બોન્ડ દ્વારા વાર્ષિક ૧૫%ના દરે વ્યાજ આપે છે. અન્ય એક બોન્ડ દાર્શનિક કિંમત પર ૧૨%ના વટાવે વેચવામાં આવ્યા જો પરિપક્વતાની સમય ત્રણ વર્ષનો હોય તો રોકાણકારે કયા બોન્ડ ખરીદવા જોઈએ?
- (ક) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૩
- (૧) એક રોકાણકાર નિયમિત ધોરણે દર વર્ષે ૨૦ વર્ષ માટે રૂ. ૧,૦૦૦ રીકરીંગ ખાતામાં જમા કરાવે છે જેના ઉપર ૭% વ્યાજ મળે છે. આ રોકાણનું ભવિષ્ય મૂલ્ય શું હશે?
- (૨) અસ્થિરતા (volatility) એટલે શું?
- (૩) ત્રિમાસિક ધોરણે ૨% લેખે વ્યાજ વસુલ કરવામાં આવે તો વાર્ષિક વ્યાજનો દર શું હશે?
- ૩ (અ) વાસ્તવિક અને દાર્શનિક વ્યાજ દર વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. ૭
અથવા
- (અ) દેશમાં ઉપયોગ લઈ શકાય તેની જુદા જુદા પ્રકારની વ્યાજના દરોની વ્યવસ્થા સમજાવો. ૭
- (બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
- (૧) નાણાનું સમય મૂલ્ય એટલે શું?
- (૨) રાષ્ટ્રીય આવક અને વ્યાજ દર વચ્ચે આઈ એસ રેખા દ્વારા કઈ રીતે સંબંધ પ્રસ્થાપિત થાય છે?
- (૩) જો દેશની મધ્યસ્થ બેંક ફુગાવાને ઘટાડવાનો પ્રયાસ કરે તો વ્યાજ દર પર શું અસર થાય?

0606M293-2

(ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) તા. ૧૨ મે ૨૦૧૧ના રોજ બેન્ક દ્વારા ૮.૭૫% વ્યાજનો દર દર્શાવેલ છે. પંદર દિવસ પછી જો વ્યાજ દર બેઝીક્સ પોઈન્ટ ૧૨થી વધે તો નવો વ્યાજ દર શું હશે? અને જો વ્યાજ દર બેઝીક્સ પોઈન્ટ ૧૦થી ઘટે તો નવો વ્યાજ દર શું હશે?
- (૨) બેંક ડિપોઝીટ પર ૪.૫% લેખે મૂળ વ્યાજ દર આપે છે. જો બેન્ક દ્વારા ૮૦૦ બેઝીક્સ પોઈન્ટનો ગાળો રાખવા માંગતી હોય તો બેન્કનો બેઝ રેટ શું હોવો જોઈએ?
- (૩) પરિવર્તનશીલ વ્યાજના દરો એટલે શું?

Ins

1 (a

(a

(b

૭

૪ (અ) લવાદ વ્યવસ્થા પર નોંધ લખો.

અથવા

(અ) એક કંપની અન્ય ૧૦ કંપનીઓના શેર ધરાવે છે. નીચેના સંજોગો માટે તેનું મૂલ્યાંકન કેવી રીતે થશે તે સમજાવો : (૧) પાકા સરવેયા માટે, (૨) જ્યારે કંપની જમીનગીરી તરીકે મિલકત આપી ધીરાણ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરે, (૩) જ્યારે કંપનીનું અન્ય કંપનીમાં વિલિનીકરણ થાય.

(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) કયા પ્રકારની પેદાશ “લેમોન” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે?
- (૨) “સ્ટોક બીટા”નું મહત્ત્વ શું છે?
- (૩) કાર્યક્ષમ બજાર પરિકલ્પનાઓના નબળા સ્વરૂપો વર્ણવો.

(ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) એક કિંમતનો કાયદો જણાવો.
- (૨) નાણાકીય વ્યવહારોમાં માહિતનું મહત્ત્વ શું છે?
- (૩) કયા સંજોગોમાં “વિપરીત પસંદગી” અસ્તિત્વમાં આવે છે?

૪

૩

(a

(a

(b

૫ (અ) બાયનોમિયલ પદ્ધતિમાં ઓપ્શન કરારની કિંમત કેવી રીતે નક્કી થાય છે?

અથવા

(અ) ફ્યૂચર્સ કરારના કિંમત નિર્ધારણની કોસ્ટ ઓફ કેરી અને નોર્મલ બેકવર્ડશન સિદ્ધાંતોની તુલના કરો.

(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો :

(૧) એવી જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓ સમજાવો જેમાં ઓપ્શન કરાર પરિપક્વતાના સમય ગાળામાં હોય.

(૨) ઓપ્શન કરારનું આંતરિક મૂલ્ય એટલે શું?

(૩) ફોરવર્ડ કરાર એટલે શું?

(ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) નાણાકીય ડેરીવેટીવ્સ એટલે શું?
- (૨) નાણાકીય ડેરીવેટીવ્સનું મૂલ્ય કોણ નક્કી કરે છે?
- (૩) “કરાર કિંમત” એટલે શું?

૭

૪

૩

(c

3 (a

(a

(b

(c

C-781

May-2012

401 Financial Economics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સુચના : જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1. (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર નાણાકીય પ્રવૃત્તિઓ સાથે કેવી રીતે સંબંધિત છે ? 7
અથવા
નાણાં બજારના લક્ષણો જણાવો.
- (બ) કોઈપણ બે ના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 4
(i) નાણાકીય વ્યવહારો એટલે શું ?
(ii) વર્તમાન મૂલ્ય અને વટાવેલ મૂલ્ય વચ્ચે શું તફાવત છે ?
(iii) અસાધારણ વધ-ઘટ કેવી રીતે માપવામાં આવે છે ?
- (ક) કોઈપણ બે ના જવાબ એક-એક વાક્યમાં આપો. 3
(i) દેવા બજારના મુખ્ય સાધનો કયાં-કયાં છે ?
(ii) મૂડી બજારના બે મુખ્ય ભાગે દર્શાવતો ગ્રાફ તૈયાર કરો.
(iii) વર્ષાસિનનું વર્તમાન મૂલ્ય અને ભવિષ્યનું મૂલ્ય નિર્ધારિત કરવા માટેનાં સૂત્રો લખો.
2. (અ) ફિશરની અસર સમજાવો. 7
અથવા
ઉપજ વક્ર એટલે શું ? બોન્ડની પાકતી વખતની ઉપજ કેવી રીતે ગણવામાં આવે છે ?
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ના જવાબ આપો : 4
(i) સ્થિર વ્યાજના દર અને પરિવર્તનીય વ્યાજના દર વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
(ii) વ્યાજના દરનું માળખું એટલે શું ?
(iii) કેઈન્સની થીયરી હેઠળ વ્યાજનો દર કેવી રીતે નક્કી થાય છે ?
- (ક) કોઈપણ બે ના એક-એક વાક્યમાં જવાબ આપો : 3
(i) સંચાલિત વ્યાજના દરો એટલે શું ?
(ii) એક બેંક દ્વારા પાયાના દર (Base Rate) ઉપર 36 બેસીસ પોઈન્ટના દરે લોન ઓફર કરવામાં આવે છે. જો પાયાના દર (Base Rate) 8% અથવા 10% અથવા 13% હોય તો વ્યાજના દર શું હશે ?
(iii) માગણી દર (bid rates) અને આપવાના દર (offer rates) એટલે શું ?

3. (અ) એક કિંમતનો સિદ્ધાંત સમજાવો.

અથવા

નાણાકીય વ્યવહારની કિંમત પર અસમપ્રમાણ માહિતી કેવી રીતે અસર કરે છે ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

(i) કાર્યક્ષમ બજારની ધારણાનું મજબૂત સ્વરૂપ કયું છે ?

(ii) નાણાકીય લવાઈ એટલે શું ?

(iii) કેપીટલ એસેટ પ્રાઈસીંગ મોડેલની બજાર રેખા સમજાવો.

(ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ના એક-એક વાક્યમાં જવાબ આપો.

(i) મૂલ્યનું હિસાબી માપ એટલે શું ?

(ii) લેમન સમસ્યા જણાવો.

(iii) નાણાકીય મિલકતનું મૂલ્ય તેની કિંમતથી જુદું કેવી રીતે હોય છે ?

4. (અ) ડેરીવેટીવ કરાર અન્ય નાણાકીય વ્યવહારથી કેવી રીતે જુદું પડે છે ?

અથવા

ડેરીવેટીવ કરારના ઉપયોગો સમજાવો.

(બ) કોઈપણ બે ના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

(i) આધાર (underlying) એટલે શું ?

(ii) કિંમત શોધન એટલે શું ?

(iii) ડિવિડન્ડ ન આપતા શેરની ઓપ્શન કિંમત માટે બે સમયનું બાયનોમિઅલ વૃક્ષ (Binomial) તૈયાર કરો.

(ક) કોઈપણ બે ના જવાબ એક-એક વાક્યમાં આપો :

(i) સ્ટ્રાઈક કિંમત એટલે શું ?

(ii) ભવિષ્યની કિંમતના કોસ્ટ ઓફ કેરી થીયરીમાં કઈ-કઈ પડતર (costs) ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે ?

(iii) વોરંટ એટલે શું ?

5. ફક્ત સાચો વિકલ્પ લખો :

(i) જો બોન્ડની પાકવાની મુદત સાત વર્ષ હોય તો તે _____

(a) લાંબા ગાળાનું સાધન છે.

(b) વધારે લાંબા ગાળાનું સાધન છે.

(c) મધ્યમ સમયનું સાધન છે.

(d) ટૂંકા સમયનું સાધન છે.

(ii) નાણાં બજારમાં નીચેનામાંથી કોનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી ?

(a) ડીપોઝીટ સર્ટીફિકેટ

(b) બોન્ડ

(c) ટ્રેઝરી બિલ

(d) કોમર્સીયલ પેપર

(iii) 'A' કંપનીના ઈક શેર 80% સંભાવના સાથે 10%નું વળતર આપે છે જ્યારે 'B' કંપનીના ઈક. શેર 50% સંભાવના સાથે 20%નું વળતર આપે છે. સલામતીના દૃષ્ટિકોણથી _____ રોકાણ કરવું જોઈએ.

- (a) કંપની 'B' માં
- (b) કંપની 'A' માં
- (c) અંશતઃ કંપની 'A' માં અને અંશતઃ કંપની 'B' માં
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

(iv) નાણાકીય વ્યવહારમાં _____ ના આધારે જોખમ માપવામાં આવે છે.

- (a) સમય
- (b) જગ્યા
- (c) સાધન
- (d) ઉપરના બધા જ

(v) એક બેંક 1 વર્ષની રિપોઝીટ માટે 3%, 3 વર્ષની રિપોઝીટ માટે 5% અને 10 વર્ષની રિપોઝીટ માટે 4% વ્યાજ ઓફર કરે છે. સમય માપવાની રેખા _____ હશે.

- (a) X ધરીને સમાન
- (b) સમય પ્રમાણે વધતી
- (c) સમય પ્રમાણે વધતી અને પછી ઘટતી
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

(vi) જોખમ મુક્ત વ્યાજના દરોની માહિતી નીચેનામાંથી કયું સાધન આપે છે ?

- (a) ડિબેન્ચર
- (b) બાંધી મુદતની થાપણ
- (c) રિપોઝીટ સર્ટીફિકેટ
- (d) ટ્રેઝરી બિલ

(vii) નીચેનામાંથી કયું સમય આધારિત વ્યાજના દરોનું માળખું સમજાવે છે ?

- (a) લીકિવડીટી પ્રેફરન્સ થીયરી
- (b) અપેક્ષા (Expectations) થીયરી
- (c) માંગ (Demand) થીયરી
- (d) પુરવઠા (Supply) થીયરી

(viii) જો અર્થતંત્રમાં કુળાવાનો દર 10% હોય અને સામાન્ય વ્યાજનો દર 16% હોય તો વ્યાજનો સાચો દર _____ હશે.

- (a) 6%
- (b) 26%
- (c) 12%
- (d) 13%

(ix) જો USD 1 = ₹ 56 અને GBP 1 = USD 2.5 હોય તો ત્રિસ્તરીય લવાદને કારણે

- (a) GBP 1 = ₹ 100
- (b) GBP 1 = ₹ 156
- (c) GBP 1 = ₹ 180
- (d) GBP 1 = ₹ 140

(x) એક ડીપ ડિસ્કાઉન્ટ બોન્ડનું દાર્શનિક મૂલ્ય ₹ 1000 છે. આ બોન્ડ શરૂઆતની _____ કિંમતે વેચી શકાય.

- (a) ₹ 900
- (b) ₹ 1100
- (c) ₹ 1001
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

(xi) USAના બોન્ડનો કુપન દર 10% જ્યારે તેવા જ ભારતીય બોન્ડનો કુપન દર 13% છે. જો પાકવાનો સમય અને દાર્શનિક મૂલ્ય એક સરખું હોય તો _____ વધારે વખતર આપશે.

- (a) USA બોન્ડ
- (b) ભારતીય બોન્ડ
- (c) બંને બોન્ડનું વખતર સરખું જ હશે
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

(xii) કોલ ઓપ્શનનો ખરીદનાર _____

- (a) આધાર ખરીદે છે.
- (b) આધાર વેચે છે.
- (c) લોન પર આધાર આપે છે.
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ.

(xiii) પુટ ઓપ્શનની સ્ટ્રાઈક કિંમત 13.25 હતી અને તત્કાલીન (Spot) બજાર કિંમત 13.50 છે. આ વિકલ્પ _____ છે.

- (a) ખરીદનાર માટે ઈન ધ મની
- (b) રાઈટર માટે ઈન ધ મની
- (c) ખરીદનાર માટે આઉટ ઓફ ધ મની
- (d) ઉપરનામાંથી કોઈ નહિ

(xiv) ફ્યુચર માર્કેટમાંથી ખેલાડી _____ રીતે બહાર નીકળી શકે છે.

- (a) કોન્ટ્રાક્ટ રદ કરીને
- (b) રીવર્સ કોન્ટ્રાક્ટમાં પ્રવેશ કરીને
- (c) લાયસન્સ શરણ કરીને
- (d) સમાન ઓપ્શન કોન્ટ્રાક્ટ ખરીદીને

Seat No. : _____

C-811

May-2012

402 : Financial Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) ત્રણ પ્રકારના નાણાકીય નિર્ણયોની ચર્ચા કરો. 7
(બ) નાણાકીય સંચાલનમાં સંપત્તિના મહત્તમીકરણના હેતુનું મૂલ્યાંકન કરો. 7

અથવા

“ભારતમાં નાણાકીય સંચાલનમાં તાજેતરની સરકારી નીતિને લીધે કાર્યક્ષેત્રમાં સંગીન અને દૃષ્ટિમાં જટિલતાનો ફેરફાર થયેલ છે.” આ વિધાનનું ટીકાત્મક પરીક્ષણ કરો અને આધુનિક નાણાકીય સંચાલકના કાર્યોનું વર્ણન કરો. 14

2. (અ) નાણાંનું સમય મૂલ્ય એટલે શું ? ચક્રવૃદ્ધિ મૂલ્ય (Compound Value) અને ભવિષ્ય (future) મૂલ્ય સમજાવો. 7

- (બ) ચોપડા (book) મૂલ્ય અને બજાર (market) મૂલ્ય વચ્ચેનો તફાવત આપો. 7

અથવા

- (અ) સુરક્ષા બજાર રેખા (security market line) સમજાવો. 7

- (બ) એક કંપની શેરદીઠ ₹ 4નું ડિવિડન્ડ ચૂકવવાની આશા વર્ષ પછી રાખે છે. આવતા પાંચ વર્ષો માટે તેનું ડિવિડન્ડ 15% દરે અને ત્યાર પછી અચોક્કસ 8% ના દરે વધવાની અપેક્ષા છે. તેના શેરનું વર્તમાન મૂલ્ય શોધી કાઢો, જો 12%નો મૂડીકરણ દર હોય તો. 7
12%ના દરે વર્તમાન મૂલ્યનું પરિબળ નીચે પ્રમાણે છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5	6
વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ	0.893	0.797	0.712	0.636	0.567	0.507

3. (અ) મૂડી બજેટિંગની વિવિધ પદ્ધતિઓની ચર્ચા કરો. 7

- (બ) કાર્યશીલ મૂડી સંચાલન એટલે શું ? કાર્યશીલ મૂડીને અસર કરતા પરિબલોની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

શ્રી ગણેશ લિ. નીચેના મશીનોમાંથી કોઈ એકની ખરીદી કરવાનું વિચારે છે : 14

	મશીન 'અ'	મશીન 'બ'
જિંદગી	3 વર્ષ	3 વર્ષ
પડતર (₹)	2,00,000	2,00,000
કરવેરા બાદની		
કમાણી (₹) :		
પ્રથમ વર્ષ	1,60,000	40,000
દ્વિતીય વર્ષ	1,20,000	1,50,000
તૃતીય વર્ષ	80,000	2,00,000

નફાકારકતાની નીચે પ્રમાણે ગણતરી કરો :

- (1) સરેરાશ રોકાણના વળતરની પદ્ધતિ
- (2) પરત આપ સમય પદ્ધતિ
- (3) ઓખ્યા વર્તમાન મૂલ્યની પદ્ધતિ

વળતરનો દર 10% છે. ઘસારો ગણવાનો નથી. 10% ના દરે વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ નીચે પ્રમાણે છે :

વર્ષ	1	2	3
વર્તમાન મૂલ્ય પરિબળ	0.909	0.826	0.751

4. (અ) મૂડીની પડતર એટલે શું ? ભારિત સરેરાશ મૂડીની પડતર (WACC)ની ચર્ચા કરો. 7
- (બ) લાંબાગાળાના નાણાંના વિવિધ સ્રોત (source)ની ચર્ચા કરો. 7
- અથવા
- (અ) મૂડી માળખાની વિવિધ થીયરીનું વર્ણન કરો. 7
- (બ) ડિવિડન્ડની વિભિન્ન થીયરીની ચર્ચા કરો. 7
5. નીચેના પૈકી કોઈપણ સાતના જવાબ આપો : 14
- (1) નફાના મહત્તમીકરણનો હેતુ એટલે શું ?
  - (2) નાણાંનું વર્તમાન મૂલ્ય સમજાવો.
  - (3) પેટી-ચોક્કસ (specific) જોખમ (risk) સમજાવો.
  - (4) બજાર (market) જોખમ (risk) એટલે શું ?
  - (5) રોકડ રાખવાના હેતુઓ જણાવો.
  - (6) તમે આંતરિક વળતરનો દર કેવી રીતે મેળવશો ?
  - (7) માલ સામગ્રી-સંચાલનમાં અબક વર્ગીકરણ (ABC Analysis) એટલે શું ?
  - (8) લિવરેજ એટલે શું ? લિવરેજના પ્રકારો જણાવો.
  - (9) વહેંચણીપાત્ર (divisible) નફો એટલે શું ?
  - (10) જાળવી રાખેલ કમાણીની પડતર એટલે શું ? તે પડતર મુક્ત (free) છે ?

6th June-2011

4/147

0606M293

Candidate's Seat No : _____

M.Com. Semester - I Examination

Financial Economics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : (1) Figures to the right indicate full marks.

- ૧ (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર, અર્થશાસ્ત્રની અન્ય શાખાઓ કરતાં કઈ રીતે જુદું પડે છે? ૭
અથવા
(અ) નાણાકીય બજારો એ પેદાશ બજારો કરતાં કઈ રીતે જુદા છે? ૭
(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
(૧) નાણાકીય વ્યવહારો પર સમયની શું અસર થાય છે?
(૨) નાણાકીય વ્યવહારોમાં શા માટે ઝોબમનું અસ્તિત્વ છે?
(૩) નાણાકીય વ્યવહારોમાં સમયને કેવી રીતે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે?
(ક) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૩
(૧) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રના આજવાસની ત્રણ જરૂરીયાતો જણાવો.
(૨) નાણાકીય બજારની જુદી જુદી વિભાવનાઓ આપો.
(૩) દેવા બજાર અને ઇક્વિટી બજારના મુખ્ય તફાવત આપો.
- ૨ (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રી વ્યાજના દરની વર્તણૂકનો અભ્યાસ કેવી રીતે કરે છે? ૭
અથવા
(અ) નાણાકીય ગણતરીમાં "ચક્રવૃદ્ધિ"નો ઉપયોગ સંપૂર્ણ રીતે સમજાવો. ૭
(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
(૧) નાણા ઉછીના લેનાર ૧૦ વર્ષની મુદત માટે અમુક રકમ ઉછીના લેવા માંગે છે. નાણા ઉછીના લેનારને ૧૦%ના સાદા વ્યાજ દરે અથવા ૬%ના ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજના દરે લોન દરખાસ્ત છે. નાણા ઉછીના લેનાર માટે કઈ વ્યાજ દરની પસંદગી યોગ્ય થશે?
(૨) એન્યુઇટીનું વર્તમાન મૂલ્ય કઈ રીતે ગણવામાં આવે છે?
(૩) એક બોન્ડ દ્વારા વાર્ષિક ૧૫%ના દરે વ્યાજ આપે છે. અન્ય એક બોન્ડ દાર્શનિક કિંમત પર ૧૨%ના વટાવે વેચવામાં આવ્યા. જો પરિપક્વતાનો સમય ત્રણ વર્ષનો હોય તો રોકાણકારે કયા બોન્ડ ખરીદવા ઝેઈએ?
- (ક) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૩
(૧) એક રોકાણકાર નિયમિત ધોરણે દર વર્ષે, ૨૦ વર્ષ માટે રૂ. ૧,૦૦૦ રીકરીંગ ખાતામાં જમા કરાવે છે જેના ઉપર ૭% વ્યાજ મળે છે. આ રોકાણનું ભવિષ્ય મૂલ્ય શું હશે?
(૨) અસ્થિરતા (volatility) એટલે શું?
(૩) ત્રિમાસિક ધોરણે ૨% લેખે વ્યાજ વસુલ કરવામાં આવે તો વાર્ષિક વ્યાજનો દર શું હશે?
- ૩ (અ) વાસ્તવિક અને દાર્શનિક વ્યાજ દર વચ્ચેની તફાવત સમજાવો. ૭
અથવા
(અ) દેશમાં ઉપયોગ લઈ શકાય તેની જુદા જુદા પ્રકારની વ્યાજના દરોની વ્યવસ્થા સમજાવો. ૭
(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો : ૪
(૧) નાણાનું સમય મૂલ્ય એટલે શું?
(૨) રાષ્ટ્રીય આવક અને વ્યાજ દર વચ્ચે આઈ એસ રેખા દ્વારા કઈ રીતે સંબંધ પ્રસ્થાપિત થાય છે?
(૩) જો દેશની મધ્યસ્થ બેંક ફુગાવાને ઘટાડવાનો પ્રયાસ કરે તો વ્યાજ દર પર શું અસર થાય?

[P.T.O.]

- (ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :
- (૧) તા. ૧૨ મે ૨૦૧૧ના રોજ બેન્ક દ્વારા ૮.૭૫% વ્યાજનો દર દર્શાવેલ છે. પંદર મહિના પછી જો વ્યાજ દર બેઝીક્સ પોઈન્ટ ૧૨થી વધે તો નવો વ્યાજ દર શું હશે? અને જો વ્યાજ દર બેઝીક્સ પોઈન્ટ ૧૦થી ઘટે તો નવો વ્યાજ દર શું હશે?
  - (૨) બેંક ડિપોઝીટ પર ૪.૫% દ્વેષ-મૂળ વ્યાજ દર આપે છે. જો બેન્ક દ્વારા ૮૦૦ બેઝીક્સ પોઈન્ટનો ગાળો રાખવા માંગતી હોય તો બેન્કનો બેઝ રેટ શું હોવો જોઈએ?
  - (૩) પરિવર્તનશીલ વ્યાજના દરો એટલે શું?

૪ (અ) લવાઈ વ્યવસ્થા પર નોંધ લખો.

અથવા

(અ) એક કંપની અન્ય ૧૦ કંપનીઓના શેર ધરાવે છે. નીચેના સંજોગો માટે તેનું મૂલ્યાંકન કેવી રીતે થશે તે સમજાવો : (૧) પાકા સરવૈયા માટે, (૨) જ્યારે કંપની જામીનગીરી તરીકે મિલકત આપી ધીરાણ મેળવવાનો પ્રયત્ન કરે, (૩) જ્યારે કંપનીનું અન્ય કંપનીમાં વિલિનીકરણ થાય.

- (બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો :
- (૧) કયા પ્રકારની પેદાશ “લેમોન” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે?
  - (૨) “સ્ટોક બીટા”નું મહત્ત્વ શું છે?
  - (૩) કાર્યક્ષમ બજાર પરિકલ્પનાઓના નબળા સ્વરૂપો વર્ણવો.

(ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) એક કિંમતનો કાયદો જણાવો.
- (૨) નાણાકીય વ્યવહારોમાં માહિતનું મહત્ત્વ શું છે?
- (૩) કયા સંજોગોમાં “વિપરીત પસંદગી” અસ્તિત્વમાં આવે છે?

૫ (અ) બાયનોમિયલ પદ્ધતિમાં ઓપ્શન કરારની કિંમત કેવી રીતે નક્કી થાય છે?

અથવા

(અ) ફ્યૂચર્સ કરારના કિંમત નિર્ધારણની કોસ્ટ ઓફ કેરી અને નોર્મલ બેકવર્ડશન સિદ્ધાંતોની તુલના કરો.

(બ) ગમે તે બે ના ૧૦ વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) એવી જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓ સમજાવો જેમાં ઓપ્શન કરાર પરિપક્વતાના સમય ગાળામાં હોય.
- (૨) ઓપ્શન કરારનું આંતરિક મૂલ્ય એટલે શું?
- (૩) ફોરવર્ડ કરાર એટલે શું?

(ક) ગમે તે બેના બે વાક્યોમાં જવાબ આપો :

- (૧) નાણાકીય ડેરીવેટીવ્સ એટલે શું?
- (૨) નાણાકીય ડેરીવેટીવ્સનું મૂલ્ય કોણ નક્કી કરે છે?
- (૩) “કરાર કિંમત” એટલે શું?

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) બધી સૂચનાઓ ધ્યાનપૂર્વક વાંચો.
(2) પ્રશ્નોના ગુણ કૌંસમાં દર્શાવેલા છે.
(3) સૂચના અનુસાર શબ્દસીમામાં જવાબ આપો.

1. (અ) અર્થશાસ્ત્રનાં અને વિત્તવ્યવસ્થાનાં કયાં ક્ષેત્રોનો નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રમાં સમાવેશ થાય છે ? 7
- અથવા
- (અ) સમય અને સ્થળની દૃષ્ટિએ નાણાકીય બજારો કેવી રીતે જુદા પડે છે ?
- (બ) નીચે આપેલામાંથી ગમે તે બે અંગે પચાસ શબ્દોમાં જવાબ આપો : 4
- (i) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસ અંગેના કારણો આપો.
(ii) પેદાશ બજાર અને નાણાકીય બજાર વચ્ચેનો તુલ્ય સમજાવો.
(iii) નાના પક્ષકારો નાણા બજારમાં પ્રત્યક્ષ રીતે દાખલ થઈ શકતા નથી. શા માટે ?
- (ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3
- (i) જોખમ અને વળતર વચ્ચે શું સંબંધ છે ?
(ii) કયા સિદ્ધાન્તના આધારે નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રની શરૂઆત થઈ ?
(iii) સરકારના નાણાકીય વ્યવહારો નાણાકીય બજારનાં કયા-કયા ભાગોમાં સમાવિષ્ટ થાય છે ?
2. (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રીએ વિશ્લેષણમાં “પરિવર્તનશીલતા” નો ચોક્કસ ઉપયોગ કરવો જોઈએ કેમ ? પરિવર્તનશીલતા કેવી રીતે મપાશે તે પણ વર્ણવો. 7
- અથવા
- (અ) ચક્રવૃદ્ધિ અને વટાવેલ પદ્ધિઓની પ્રક્રિયા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- (બ) નીચે આપેલામાંથી ગમે તે બે અંગે પચાસ શબ્દોમાં જવાબ આપો : 4
- (i) એક વ્યક્તિને દર વર્ષે ચાર વર્ષ વર્ષ સુધી ₹ 1,000નો ઉપયોગ એક ખાતામાંથી કરવાનો છે. ચાર વર્ષ પછી ખાતામાં શૂન્ય બાકી કરો. જો વ્યાજનો દર 10% હોય તો કેટલા રૂપિયા તેણે ખાતામાં જમા કરાવવા પડશે ?
(ii) એન્યુઈટીનું વર્તમાન મૂલ્ય કેવી રીતે ગણવામાં આવે છે ?
(iii) એક બોન્ડની દાર્શનિક કિંમત ₹ 10,000 છે અને પરિપક્વતા સમય 5 વર્ષ છે. જો આ બોન્ડ 10%ના વટાવે વેચવામાં આવે તો બોન્ડ પર વળતરની રકમ અને વળતરનો દર શું હશે ?
- (ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3
- (i) એક રોકાણમાં ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ 3% વળતર અને સાદા વ્યાજો 5% વળતર મળે છે. જો રોકાણોમાં પાંચ વર્ષ માટે રોકાણ કરવામાં આવે તો કયા વિકલ્પોમાંથી વધુ વળતર ગણાશે ?
(ii) એન્યુઈટી અને કાયમી (Perpetuity) વચ્ચે તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
(iii) નાણાકીય વ્યવહારોમાં જોખમ શા માટે ઉદ્ભવે છે ?

3. (અ) ઉપજ રેખા કેવી રીતે ઉદ્ભવે છે તે સમજાવો. 7
અથવા

(અ) IS-LM મોડેલમાં કેવી રીતે વ્યાજ દર નક્કી થાય છે ? 4

(બ) નીચે આપેલામાંથી ગમે તે બે અંગે પચાસ શબ્દોમાં જવાબ આપો :

(i) સામાન્ય વ્યાજ દર અને વાસ્તવિક વ્યાજ દર વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

(ii) નિયંત્રિત વ્યાજ પદ્ધતિમાં વ્યાજ દર કેવી રીતે નક્કી થાય છે ?

(iii) મૂળભૂત વ્યાજદરનો અર્થ અને મહત્વ સમજાવો.

(ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3

(i) બેસીસ પોઈન્ટ એટલે શું ?

(ii) ધિરાણનાં દર શા માટે થાપણનાં દર કરતાં ઊંચા હોય છે ?

(iii) જો કુળાવામાં વધારો થાય તો વ્યાજના દરોમાં કયા પ્રકારના ફેરફારો થશે ?

4. (અ) “લેમેન્સ સમસ્યા” એટલે શું ? નાણાકીય મિલકતો સાથે આ કઈ રીતે સંકળાયેલ છે ? 7
અથવા

(અ) “એક કિંમત” ના નિયમ સમજાવો. 4

(બ) નીચે આપેલામાંથી ગમે તે બે અંગે પચાસ શબ્દોમાં જવાબ આપો :

(i) નાણાકીય મિલકતોનાં કયા જુદા-જુદા મૂલ્યાંકન હોઈ શકે ? કેમ ?

(ii) કાર્યક્ષમ બજાર પરિકલ્પનાઓનાં ત્રણ સ્વરૂપ કયા છે ?

(iii) સ્ટોક બીટા એટલે શું ?

(ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3

(i) ‘વિપરીત પસંદગી’ એટલે શું ?

(ii) કોઈ મિલકતનું મૂલ્યાંકન હિસાબી પદ્ધતિએ કેવી રીતે થાય છે ?

(iii) માહિતીનું મૂલ્યાંકન કેવી રીતે થાય છે ?

5. (અ) ‘કિંમત શોધ’ સમજાવો. 7
અથવા

(અ) “સામાન્ય બેકવર્ડેશન” એટલે શું ? 4

(બ) નીચે આપેલામાંથી ગમે તે બે અંગે પચાસ શબ્દોમાં જવાબ આપો :

(i) સ્ટોકની આજની કિંમત ₹ 100 છે. તે 1.1ના અવયવ દ્વારા વધી શકે. કિંમતના સંભાવિત વધારા-ઘટાડાના ગણતરી કરો અને બે સમય ગાળા માટે બાઈનોમિનલ કિંમત વૃક્ષ દોરો.

(ii) ડેરિવેટિવ્સનું મૂલ્ય કોના ઉપર આધારિત છે ? કેમ ?

(iii) “ફોસ્ટ ઓફ ડેરી” સિદ્ધાન્ત સમજાવો.

(ક) બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3

(i) ઓપ્શન કરાર એટલે શું ?

(ii) “સ્ટ્રાઈક કિંમત” એટલે શું ?

(iii) ફ્યૂચર્સ કરાર કેવી બાબત વર્ણવે છે ?

M. Com - I - Sem - I
Financial Management

22/12/10

(2)

Seat No. : _____

E-666

December-2010

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) મુદ્દાસર લખો.

1. (અ) પેઢીનો સંપત્તિના મહત્તમીકરણનો હેતુ શું છે ? અન્ય હેતુઓ કરતાં કઈ રીતે ઉત્કૃષ્ટ ગણવામાં આવે છે ?

7

અથવા

નાણાકીય સંચાલકનાં મુખ્ય કાર્યો સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં લખો (કોઈપણ બે) :

4

- (i) ત્રણ નાણાકીય નિર્ણયો સમજાવો.
(ii) નફાના મહત્તમીકરણનો હેતુ સમજાવો.
(iii) નાણાકીય સંચાલનનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

3

- (i) EPSની ફોર્મ્યુલા જણાવો.
(ii) નાણું એ કોઈ પણ વ્યવસ્થાતંત્રનું _____ છે.
(iii) _____ હોય, ત્યારે નફો મહત્તમ થાય છે.

2. (અ) નાણાંનું સમય મૂલ્ય એટલે શું ? આ ખ્યાલને સમજવા માટે નાણાકીય સંચાલક માટે તે શા માટે અગત્યનું ગણવામાં આવે છે ?

7

અથવા

બોન્ડ શું છે ? બોન્ડના વિવિધ પ્રકારો યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે જણાવો.

અથવા

શેરદીઠ ઇક્વિટીના વર્તમાન મૂલ્યની ગણતરી કરો.

અંદાજિત વાર્ષિક મુક્ત રોકડ પ્રવાહ	રૂ. 20,000
સતત વાર્ષિક ગ્રોથ દર	6%
સરેરાશ મૂડી પડતર	10%
લાંબાગાળાના ઊંચીની મૂડીની ચોપડાકિંમત	રૂ. 1,00,000
6%ની પ્રેફરન્સ શેરમૂડી	રૂ. 50,000
દરેક રૂ. 10 ના 10,000 ઇક્વિટી શેર	રૂ. 1,00,000

(બ) ટૂંકમાં લખો (કોઈ પણ બે) :

- (i) વર્તમાન મૂલ્ય અને ભવિષ્ય મૂલ્ય વચ્ચે સરખામણી કરો.
- (ii) જોખમ (risk) એટલે શું ? જોખમના સંચાલનની પદ્ધતિઓ જણાવો.
- (iii) ઝીરો કૂપન બોન્ડ સમજાવો.

(ક) નીચેના સાચા જવાબો આપો :

- (i) ફાયનાન્સિયલ માર્કેટમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે :
  - (a) મની માર્કેટ
  - (b) કોમોડિટી માર્કેટ
  - (c) નવા ઇસ્યુ માર્કેટ
  - (d) સ્ટોક માર્કેટ
- (ii) જોખમનું સૌથી વધારે સ્વીકાર્ય માપદંડ છે
  - (a) વિષયનિષ્ઠ અંદાજો
  - (b) પ્રમાણિત વિચલન
  - (c) કોએફિસિયન્ટ ઓફ વેરીએશન
  - (d) ઉપરના કોઈ પણ નહીં
- (iii) એક કંપની 15 વર્ષના બોન્ડ 10% કૂપન રેટથી રૂા. 1,000ની મૂળકિંમતે બહાર પાડે છે. જો બોન્ડનું વર્તમાન મૂલ્ય રૂા. 1,171 હોય, તો પાકતી મુદતે ઊપજ (yield) લગભગ છે
  - (a) 7%
  - (b) 8%
  - (c) 9%
  - (d) 10%

3. (અ) મૂડી બજેટિંગની વિવિધ પદ્ધતિઓ જણાવો. કોઈ પણ એક પદ્ધતિની વિગતવાર ચર્ચા કરો.

અથવા

ગણેશ એન્ટરપ્રાઇઝ એક નવા મશીનની ખરીદી કરવાનું વિચારે છે. બે વૈકલ્પિક મશીન - 'અ' અને 'બ' -નું સૂચન થયેલ છે, જેની પડતર દરેકની રૂા. 4,00,000 છે. કરવેરા પછીની આવક નીચે પ્રમાણે અપેક્ષિત છે :

વર્ષ	મશીન 'અ'	મશીન 'બ'
	રૂા.	રૂા.
1	40,000	1,20,000
2	1,20,000	1,60,000
3	1,60,000	2,00,000
4	2,40,000	1,20,000
5	1,60,000	80,000

ચોખ્ખા વર્તમાન મૂલ્યની ગણતરી કરો અને નાણાકીય દૃષ્ટિએ કયો વિકલ્પ પસંદ કરી શકાય ? કંપનીનો મૂડી પર વળતરનો દર 10% છે. રૂા. 1નું 10%ના દરે વર્તમાન મૂલ્ય નીચે પ્રમાણે છે :

વર્ષ	1	2	3	4	5
મૂલ્ય	0.91	0.83	0.75	0.68	0.62

(બ) ટૂંકમાં લખો : (કોઈ પણ બે)

- (i) મૂડી બજેટિંગની IRR પદ્ધતિ.
- (ii) બજેટિંગમાં જોખમ (risk) વિશ્લેષણનું મહત્વ.
- (iii) રોકાણના નિર્ણયોના હેતુઓ જણાવો.

4

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

- (i) નફાકારકતાના આંક (index)ની કોર્ચ્યુલા જણાવો.
- (ii) પરત આપ સમય એટલે શું ?
- (iii) ચોખ્ખું વર્તમાન મૂલ્ય કઈ રીતે શોધશો ?

3

4. (અ) એક કંપનીની નિશ્ચિત મૂડી પડતર, ચોપડા અને બજાર મૂલ્યના ભાર સાથે નીચે પ્રમાણે દર્શાવેલ છે :

7

મૂડીનો પ્રકાર	પડતર	ચોપડા મૂલ્ય	બજાર મૂલ્ય
ઇકિવટી	15%	0.50	0.52
પ્રેફ. શેર્સ	12%	0.30	0.28
ડિબેન્ડર્સ	10%	0.20	0.20
		<u>1.00</u>	<u>1.00</u>

ચોપડા મૂલ્ય અને બજાર મૂલ્યના ભારનો ઉપયોગ કરી ભારિત મૂડી પડતરની ગણતરી કરો.

અથવા

પેટીની ડિવિડન્ડ નીતિને અસર કરતાં પરિબળો જણાવો. ડિવિડન્ડને લગતી કાયદાકીય જોગવાઈઓ દર્શાવો.

(બ) ટૂંકમાં લખો : (કોઈ પણ બે)

- (i) ઓપરેટીંગ લિવરેજ સમજાવો.
- (ii) મૂડીમાળખાની થીયરી જણાવો.
- (iii) એમ-એમની ધારણાઓ દર્શાવો.

4

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

- (i) મૂડી પડતર એટલે શું ?
- (ii) વહેંચણીપાત્ર નફો એટલે શું ?
- (iii) ફાયનાન્સિયલ લિવરેજ કઈ રીતે મેળવશો ?

3

5. (અ) કાર્યશીલ મૂડી સંચાલન એટલે શું ? કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરિયાતો નક્કી કરનારાં પરિબળોની ચર્ચા કરો.

7

અથવા

અમક વિશ્લેષણ શું છે ? માલસામગ્રીના સંચાલનમાં તે કઈ રીતે મદદગાર થાય ?

અથવા

પેટીમાં દેવાદારોની સપાટી નિર્ધારિત કરનાર પરિબળો સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં લખો : (કોઈ પણ બે)

4

- (i) રોકડ રાખવાના હેતુઓ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (ii) કાર્યશીલ મૂડીના સંચાલનનું મહત્વ.
- (iii) માલસામગ્રી સંચાલનના મુખ્ય હેતુઓ જણાવો.

(ક) નીચેના જવાબ આપો :

3

- (i) ઓપરેટિંગ સાઇકલ શું છે ?
- (ii) માલસામગ્રીમાં કઈ વસ્તુનો સમાવેશ કરવો જોઈએ ?
- (iii) દેવાદારની જાળવણી(maintaining)ની પડતરમાં કોનો સમાવેશ કરવો જોઈએ ?

Tir

Ins

1.

2.

E-694

December-2010

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) બધાજ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) જમણી બાજુએ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નના ગુણ સૂચવે છે.

1. (a) માર્કેટિંગ એટલે શું ? માર્કેટિંગના કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો. 7
અથવા
માર્કેટિંગની કેન્દ્રસ્થ સંકલ્પના સમજાવો.
- (b) ટૂંકમાં લખો : (ગમે તે બે) 4
(i) સામાજિક માર્કેટિંગ એટલે શું ?
(ii) ગ્રાહક મૂલ્ય સમજાવો.
(iii) સંબંધ માર્કેટિંગ એટલે શું ?
- (c) એક કે બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : 3
(i) ગ્રાહક આજીવન મૂલ્ય એટલે શું ?
(ii) ગ્રાહક જરૂરિયાતની વ્યાખ્યા આપો.
(iii) જરૂરિયાતો અને આવશ્યકતાઓ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
2. (a) ગ્રાહક વર્તણૂક એટલે શું ? ગ્રાહક વર્તણૂકને અસર કરતાં પરિબળો સમજાવો. 7
અથવા
માર્કેટિંગ સંશોધન પ્રક્રિયા સમજાવો.
- (b) ટૂંકમાં લખો : (ગમે તે બે) 4
(i) ખરીદ નિર્ણય પ્રક્રિયાના તબક્કા દર્શાવો.
(ii) કંપની પોતાના હરીફો કેવી રીતે ઓળખે છે ?
(iii) સ્થિતિકરણ એટલે શું ?
- (c) એક કે બે વાક્યોમાં જવાબ લખો : 3
(i) લક્ષ્યાંક માર્કેટિંગની વ્યાખ્યા આપો.
(ii) સંશોધન સમસ્યા એટલે શું ?
(iii) જનસંખ્યા અને નિદર્શન વચ્ચેનો તફાવત દર્શાવો.
3. (a) નવી પેદાશના પ્રસારણના દર અને ગ્રાહક સ્વીકારને અસર કરતાં કયાં પરિબળો છે ? 7
અથવા
સંકલિત માર્કેટિંગ માહિતી સંચાર પ્રોગ્રામને વિકસાવવાના મુખ્ય તબક્કા દર્શાવો.

(b) ટૂંકમાં લખો : (ગમે તે બે)

- (i) પેદાશ રેખા અને પેદાશ મિશ્ર વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.
- (ii) બજાર લોજિસ્ટિક્સ એટલે શું ?
- (iii) જથ્થાબંધ વેપારીઓનાં કયાં કાર્યો છે ?

(c) એક કે બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :

- (i) સંકલ્પના કસોટી એટલે શું ?
- (ii) મધ્યસ્થીઓના સ્તરો એટલે શું ?
- (iii) બ્રાન્ડ એટલે શું ?

4. (a) વિદેશી બજારમાં પ્રવેશવા કયા મુખ્ય માર્ગો છે ?

અથવા

વિદેશી બજારમાં પ્રવેશતા પહેલાં કયાં પરિબલોને કંપનીએ ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ ?

(b) ટૂંકમાં લખો : (ગમે તે બે)

- (i) કંપની પોતાના વૈશ્વિક માર્કેટિંગ વ્યવસ્થાતંત્રની વ્યવસ્થા કેવી રીતે કરે છે ?
- (ii) પેદાશ સંશોધન એટલે શું ? પેદાશ સંશોધનના પ્રકારો જણાવો.
- (iii) પરદેશમાં વેચાણ કરવા માટે એકમ કયા પ્રકારના કિંમત નિર્ધારણના પ્રશ્નોનો સામનો કરે છે ?

(c) એક કે બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :

- (i) વૈશ્વિક એકમોની વ્યાખ્યા લખો.
- (ii) વૈશ્વિક વ્યૂહરચના એટલે શું ?
- (iii) વૈશ્વિક રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યૂહરચના એટલે શું ?

5. (a) સેવાઓની વ્યાખ્યા અને વર્ગીકરણ લખો.

અથવા

સેવાઓ પેદાશથી કેવી રીતે ભિન્ન છે ?

(b) ટૂંકમાં લખો : (ગમે તે બે)

- (i) સેવાઓનાં લક્ષણો જણાવો.
- (ii) માર્કેટિંગના કયા ત્રણ આવશ્યક કાર્યોનો સામનો સેવા એકમ કરે છે ?
- (iii) ગ્રાહક સેવાનાં મુખ્ય વલણો દર્શાવો.

(c) એક કે બે વાક્યોમાં જવાબ લખો :

- (i) સેવામાં બાહ્ય માર્કેટિંગ એટલે શું ?
- (ii) પ્રાથમિક સેવા પેકેજ એટલે શું ?
- (iii) સેવામાં પરસ્પર માર્કેટિંગ એટલે શું ?

Seat No. :

E-715

December-2010

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- સૂચના : (1) જમણી બાજુ પર લખેલ અંક, ગુણ દર્શાવે છે.
(2) તેમ સાદા ગણનયંત્રનો ઉપયોગ કરી શકશો.
(3) આંકડાશાસ્ત્રીય જરૂરી કિંમતો પ્રશ્નપત્રમાં જ આપેલી છે.

1. (a) "પ્રાયોગિક યોજના" એટલે શું ? તેના પાયાના સિદ્ધાન્તો સમજાવો.
અથવા

7

(a) "સંશોધન પ્રક્રિયા"(Research Process)માં ધ્યાનમાં રાખવામાં આવતા જુદા જુદા મુદ્દાઓ વર્ણવો.

(b) નીચે આપેલા ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બેના ટૂંકમાં જવાબ લખો :

4

(i) "સંખ્યાત્મક સંશોધન" અને "ગુણાત્મક સંશોધન"નો અર્થ સમજાવો.

(ii) "સારા સંશોધન" (Good Research)ના મુદ્દાઓ લખો.

(iii) જુદા જુદા પ્રકારની સંશોધન યોજનાઓ વર્ણવો.

(c) નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે લાઇનમાં જવાબ લખો :

3

(i) સારી સંશોધન યોજનાનું મૂળભૂત લક્ષણ જણાવો.

(ii) સંખ્યાકીય પરિકલ્પના એટલે શું ?

(iii) લેટિન ચોરસ યોજના વ્યાખ્યાયિત કરો.

2. (a) નિદર્શન એટલે શું ? સંભાવનાયુક્ત જુદી જુદી નિદર્શન પદ્ધતિઓ ટૂંકમાં સમજાવો.
અથવા

7

(a) પ્રાથમિક માહિતી એકઠી કરવાની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ કઈ કઈ છે ? તેમાંથી કોઈ પણ એક સવિસ્તૃત સમજાવો.

(b) નીચે આપેલા ત્રણ પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બેના ટૂંકમાં જવાબ લખો :

4

(i) અવલોકન અને માહિતી (data and information) વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.

(ii) નિદર્શન પદ્ધતિના પાયાના સિદ્ધાન્તો કયા કયા છે ?

(iii) નિદર્શન માળખું (sampling frame) અને નિદર્શન યોજના(sampling design)ની વ્યાખ્યાઓ આપો.

(c) નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે લાઇનમાં જવાબ લખો :

3

(i) આવૃત્તિ વિતરણની વ્યાખ્યા આપો.

(ii) સંભાલેખનો ઉપયોગ જણાવો.

(iii) નીચે આપેલા પ્રાપ્તિકોના પ્રથમ ત્રણ અંકોનો ઉપયોગ કરીને Steam અને Leaf આકૃતિ દોરો :

1670, 1567, 1854, 1645, 1760, 1889, 1915, 2046, 1815, 1799, 2009, 1852, 1966, 1955, 1734, 1846.

અભ્યાસ સમસ્યાઓ

3. (a) નીચે આપેલ માહિતી માટે કાર્લ-પિયર્સનનો સહસંબંધાંક મેળવી તેનું અર્થઘટન કરો તેમજ તે પરથી સંબંધિત દોષની કિંમત મેળવી, સમષ્ટિનાં સહસંબંધાંકની કિંમત માટેનો અંતરાલ (સીમાઓ) મેળવો :

x	101	110	115	117	118	125
y	65	70	75	78	77	80

અથવા

- (a) નીચે આપેલ માહિતીનું આંકડાશાસ્ત્રીય રીતે વિશ્લેષણ કરી તેનું અર્થઘટન કરો :

x_i	0	1	2	3	4
f_i	20	15	30	20	15

- (b) નીચેના ત્રણમાંથી કોઈ પણ બેના ઉકેલ મેળવો :

(i) 5-ની આસપાસની પ્રથમ બે પ્રઘાતો અનુક્રમે 5 અને 200 હોય તો તેનો મધ્યક અને વિચરણ મેળવો.

(ii) પ્રચલિત સંકેતોમાં જો $(AB) = 100$, $(\alpha B) = 60$, $(A\beta) = 40$ અને $(\alpha\beta) = 100$ હોય, તો યુલનો ગુણાત્મક સંબંધાંક મેળવો.

(iii) સરેરાશ અને પ્રસારમાનનાં માપો વ્યાખ્યાયિત કરો.

- (c) નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે લાઇનમાં જવાબ લખો :

(i) જો $\bar{x} = 20$, $z = 25$ હોય તો M શોધો.

(ii) અવલોકનો 3, 9, 27નો ગુણોત્તર મધ્યક મેળવો.

(iii) સહસંબંધાંકના બે અગત્યના ગુણધર્મો જણાવો.

4. (a) નીચેનાં પદો વ્યાખ્યાયિત કરો :

(i) નિરાકરણીય અને વૈકલ્પિક પરિકલ્પના

(ii) પ્રથમ પ્રકાર અને બીજા પ્રકારની ભૂલ

(iii) સાર્થકતાની કક્ષા અને સ્વતંત્રતાની માત્રા

(iv) કટોકટીનો પ્રદેશ

અથવા

- (a) નીચે આપેલી માહિતી માટે દ્વિ-માર્ગીય વિચરણનો પૃથક્કરણ માટેનું કોષ્ટક (ANOVA table) મેળવો અને તેના માટે તમારું મંતવ્ય જણાવો :

યંત્ર	કારીગરો		
	1	2	3
1	530	526	538
2	524	529	528
3	533	524	535
4	536	531	530
5	527	535	533

દરેક અવલોકનમાંથી 530 બાદ કરી codingની પદ્ધતિથી ગણતરી કરો.

$[F(8, 2) = 19.4, F(8, 4) = 6.04]$

(b) નીચેના આપેલા ત્રણમાંથી કોઈ પણ બેના ઉકેલ મેળવો :

4

(i) ચાર અવલોકનોના એક નિદર્શનો મધ્યક 1.75 અને તેનું પ્રમાણિત વિચરણ 0.8292 મળે છે, તો તે પરથી એમ કહી શકાય કે સમષ્ટિનો મધ્યક 2 છે.

$$[t_{0.05, 3} = 3.182]$$

(ii) ખૂબ જ મોટા જથ્થામાંથી 400 એકમોનો એક નિદર્શ લેતાં તેમાંથી 64 એકમો ખામીવાળા માલૂમ પડ્યા, તો સમગ્ર જથ્થામાં 20% એકમો ખામીવાળા છે તેમ કહી શકાય.

(iii) 20 એકમોવાળા એક નિદર્શનો મધ્યક 42 અને તેનું પ્રમાણિત વિચલન 6 મળે છે, તો તે પરથી એમ કહી શકાય કે સમષ્ટિનું વિચરણ 81 છે.

$$[\chi_{0.05, 19}^2 = 30.14]$$

(c) માગ્યા પ્રમાણે કરો :

3

(i) પ્રમાણિત દોષ(Standard Error)ની વ્યાખ્યા આપો.

(ii) નીચે આપેલી માહિતી માટે χ^2 ની કિંમત મેળવો :

	B ₁	B ₂	કુલ
A ₁	12	15	27
A ₂	12	11	23
કુલ	24	26	50

(iii) 400 એકમોવાળા એક નિદર્શનો મધ્યક 82 છે અને તેનું પ્રમાણિત વિચલન 18 છે. આ માહિતી પરથી નિદર્શ મધ્યકનો પ્રમાણિત દોષ (S.E.) મેળવો.

5. (a) ગુણાત્મક પૂર્વાનુમાનની પદ્ધતિ એટલે શું ? તેની જુદી જુદી પદ્ધતિઓ વર્ણવો.

7

અથવા

(a) એક ત્રિ-ચલિય માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

x_1	162	154	168	128	140	132	160
x_2	70	60	75	48	62	54	72
x_3	215	196	220	172	180	185	210

(i) x_1 ની x_2 અને x_3 પરની નિયતસંબંધ રેખા મેળવો.

(ii) દરેક નિયતસંબંધોંકનું અર્થઘટન કરો.

(iii) જ્યારે x_2 ની કિંમત 80 અને x_3 ની કિંમત 130 હોય ત્યારે x_1 ની અંદાજિત કિંમત મેળવો.

(b) નીચે આપેલા ત્રણમાંથી કોઈ પણ બેના જવાબ લખો :

(i) નીચે આપેલ સામયિક શ્રેણીની માહિતી માટે મોસમી સૂચકાંકો મેળવો :

વર્ષ	ઉનાળો	ચોમાસું	શિયાળો
2004	70	60	70
2006	72	65	75
2008	65	70	90

(ii) 'બહુચલિય નિયતસંબંધ મોડલ'ની વ્યાખ્યા આપો.

(iii) નીચે આપેલી માહિતી માટે સુરેખાનું અન્વાયોજન કરો અને તે પરથી વર્ષ 2010 માટેના ઉત્પાદનનું અનુમાન કરો :

વર્ષ	2005	2006	2007	2008	2009
ઉત્પાદન (હજાર એકમમાં)	2	4	7	8	9

(c) નીચેનાના એક અથવા બે લાઇનમાં જવાબ લખો :

(i) પ્રમાણિત સંકેતોમાં $F_{t-1} = 150$, $X_{t-1} = 100$ અને $\alpha = 0.2$ હોય, તો સાદી ઘાતાંકીય રીતની મદદથી F_t ની કિંમતનું અનુમાન મેળવો.

(ii) નિયતસંબંધાંકોની સાર્થકતા ચકાસવા માટે કયાં પરીક્ષણનો ઉપયોગ થાય છે ?

(iii) સામયિક શ્રેણીના વિશ્લેષણના સંદર્ભમાં વલણની વ્યાખ્યા આપો.

E-741

December-2010

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

૧. (અ) નાણાકીય વ્યવસ્થા એટલે શું ? નાણાકીય વ્યવસ્થાનાં લક્ષણો અને તેનું સ્વરૂપ સમજાવો. ૭
અથવા
સંયોજિત અને બિનસંયોજિત બજારો સમજાવો.
- (બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૪
(i) મૂડીબજારમાં કયાં કયાં સાધનો દ્વારા ભંડોળો ઊભાં કરવામાં આવે છે ?
(ii) પ્રત્યક્ષ બજાર અને પરોક્ષ બજાર એટલે શું ? સમજાવો.
(iii) નાણાં બજારનાં લક્ષણો ટૂંકમાં સમજાવો.
- (ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો : ૩
(i) નાણાકીય વ્યવસ્થાને અસરકારક રીતે અમલમાં મૂકવા નિમાયેલ સમિતિઓમાંથી કોઈ પણ એક સમિતિનું નામ આપો.
(ii) સેબી એ કયા પ્રકારની સંસ્થા છે ?
(iii) ભારતમાં કુલ કેટલા સ્ટોક એક્સચેન્જિસ આવેલા છે ?
(iv) CRR એટલે શું ?
૨. (અ) વિકસિત નાણાં બજારનાં લક્ષણો ચર્ચો. ૭
અથવા
નાણાં બજારના કોઈ પણ એક સાધન વિશે સમજૂતી આપો.
- (બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૪
(i) CBLO એટલે શું ?
(ii) ટ્રેઝરી બિલ્સના પ્રકાર સમજાવો.
(iii) વેપારી હૂંડી અને નાણાકીય હૂંડી વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
- (ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો : ૩
(i) નાણાં બજારનાં સાધનોનો સમયગાળો કેટલો છે ?
(ii) નાણાં બજારનું નિયંત્રણ કોના દ્વારા થાય છે ?
(iii) કયા નાણાકીય સાધન માટે શાખકમાંક પ્રાપ્ત કરવાનો હોય છે ?
(iv) ટ્રેઝરી બિલ્સ કોણ કોના વતી બહાર પાડે છે ?
૩. (અ) મૂડીબજારની વ્યાખ્યા આપી, તેનાં લક્ષણો સમજાવો. ૭
અથવા
મૂડીબજારના સુધારાઓ વિશે નોંધ લખો.

5

(બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (i) સેબીના ઉદ્દેશો સમજાવો.
- (ii) GDRs વિશે નોંધ લખો.
- (iii) પ્રત્યક્ષ બજારનાં લક્ષણો સમજાવો.

૭૪ : (ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

- (i) NSDLનું આખું નામ આપો.
- (ii) ગોપનીયતા વેપાર એટલે શું ?
- (iii) ડિપોઝીટરી એટલે શું ?
- (iv) હક્કનું ભરણું એટલે શું ?

૪. (અ) પરોક્ષ બજારનો અર્થ સમજાવી, તેનાં કાર્યો ચર્ચો.

અથવા

લિસ્ટિંગ એટલે શું ? તેના ફાયદાઓ ચર્ચો.

(બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (i) લિસ્ટિંગ અંગેની લાયકાતો સમજાવો.
- (ii) માન્ય સ્ટોક એક્સચેન્જનું સભ્યપદ કોને મળી શકે ?
- (iii) OTCEI પર નોંધ લખો.

(ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

- (i) BSE અને NSEના સૂચક આંક અંગે કેટલી કંપનીઓનો સમાવેશ થાય છે ?
- (ii) FFMC એટલે શું ?
- (iii) જામીનગીરીઓનું લિસ્ટિંગ ફરજિયાત કે મરજિયાત છે ?
- (iv) BSEના ચાર સૂચકઆંકના નામ આપો.

૫. (અ) ફોર્વર્ડ કરાર વિશે વિગતવાર સમજૂતી આપો.

અથવા

ઓફન કરાર એટલે શું ? તેના જુદા જુદા પ્રકાર સમજાવો.

(બ) ગમે તે બેના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (i) નાણાકીય અને ચીજવસ્તુના ફ્યુચર્સ વિશે માહિતી આપો.
- (ii) ડેરિવેટિવ્સનું મહત્ત્વ સમજાવો.
- (iii) OTC અને Exchange Trading વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.

(ક) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

- (i) ફ્યુચર્સ કરાર એટલે શું ?
- (ii) ઓફનનાં સ્વરૂપો કયા કયા છે ?
- (iii) ઓફનમાં યુરોપિયન પદ્ધતિ અને અમેરિકન પદ્ધતિ શું છે ?
- (iv) ડેરિવેટિવ્સના પ્રકારો કયા કયા છે ?

Time

1.

2.

3.

(c)

(a)

E-767

December-2010

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) “હિસાબી ખ્યાલ” શબ્દનો અર્થ સમજાવો. નાણાકીય અનુમાન, પડતર અનુમાન, ચાલુ પેઢીનો ખ્યાલ વિગતે સમજાવો. 7
- અથવા
- ‘હિસાબી ધોરણોનો ખ્યાલ’ અર્થ આપો. હિસાબી ધોરણોની ઉપયોગિતા સમજાવો. 7.
- (B) “નાણાકીય પત્રક” શબ્દ સમજાવો. નાણાકીય પત્રકના હેતુઓ જણાવો. 7
- અથવા
- કંપની ધારાના પરિશિષ્ટ 6 મુજબ પાકા સરવૈયામાં કાયમી મિલકતો, ઘસારો દર્શાવવા અંગેની જોગવાઈ જણાવો. 7
2. (A) પ્રવાહી પરિસ્થિતિ સંતોષકારક ક્યારે કહી શકાય ? પ્રવાહી ગુણોત્તર અને એસિડ ટેસ્ટ ગુણોત્તર સમજાવો. 7
- અથવા
- શ્રીનાથજી લિ.ના ચોપડેથી વર્ષ ૨૦૧૦ની નીચે જણાવેલ માહિતી મળેલ છે : 7
(i)	કરવેરાનો દર	50%
(ii)	રોકાણ પર વળતર	2%
(iii)	કાચો નફો	25%
(iv)	ચોખ્ખો નફો	5%
(v)	લાંબા ગાળાનો, ટૂંકા ગાળાનો દેવા ગુણોત્તર	2:1
(vi)	દેવા-મિલકત ગુણોત્તર	0.6
(vii)	કાયમી મિલકત ઉથલાનો ગુણોત્તર	0.5
(viii)	સ્ટોક ઉથલાનો ગુણોત્તર	1.25
(ix)	દેવાદાર ગુણોત્તર (વેચાણને આધારે)	2
(x)	વેચાણ	10 લાખ
- ઉપરોક્ત વિગત પરથી આવકનું પત્રક અને જે તે વર્ષનું પાકું સરવૈયું બનાવો. જરૂરી ગણતરી દર્શાવો.
- (B) રોકડ પ્રવાહ પત્રક અને ભંડોળ પ્રવાહ પત્રક વચ્ચેનો તફાવત જણાવો. 7
- અથવા
- શ્રી સહજાનંદ લિ.ની તા. 31-3-2010 ના રોજ પૂરા થતા વર્ષની વિગતો નીચે મુજબ છે : 7
- (i) ફર્નિચર જેની ચોપડે કિંમત રૂા. 15,500 છે, તે રૂા. 12,000માં કાઢી નાખ્યું.
- (ii) ચંત્ર રૂા. 3,10,000 (પડતર કિંમત) ખરીદ્યું અને ગોઠવણી ખર્ચના રૂા. 20,000 થયા.
- (iii) 8% ના પ્રેફરન્સ શેર, પૂરેપૂરા ભરાયેલા, દાર્શનિક કિંમત રૂા. 10,00,000, જે 3% ના પ્રિમિયમથી પરત કર્યા. આના સંદર્ભમાં 60,000 ઇક્વિટી શેર દરેક રૂા. 10નો રૂા. 2ના પ્રિમિયમથી બહાર પાડ્યા. પૂરેપૂરી રકમ અરજી વખતે મળી ગઈ.

- (iv) નીચે મુજબ રિવિઝનની ચુકવણી થઈ : રૂ.
 8% ના પ્રેફરન્સ શેર પર 40,000
 2009-2010 માટે ઇક્વિટી શેર પર 1,10,000
- (v) કુલ વેચાણ રૂ. 32,00,000; જેમાંથી રોકડ વેચાણ રૂ. 11,50,000.
- (vi) કુલ ખરીદી રૂ. 8,00,000, જેમાં રોકડ ખરીદી રૂ. 60,000 નો સમાવેશ થતો હતો.
- (vii) કુલ ખર્ચા રૂ. 12,40,000 થયા.
- (viii) કુલ કર રૂ. 3,30,000, જેમાં રૂ. 22,500 રિવિઝન પરના કરનો સમાવેશ થતો હતો.
- (ix) રોકડ અને રોકડ સમાન રૂ.
 31-3-2009 73,000
 31-3-2010 1,25,000

નીચે જણાવેલ વિગતોને ધ્યાનમાં લઈ તમારે હિસાબી ધોરણ-3 મુજબ તા. 31 માર્ચ, 2010નું રોકડ પ્રવાહ પત્રક તૈયાર કરવાનું છે :

વિગતો	31-3-2009	31-3-2010
	રૂ.	રૂ.
પરચૂરણ દેવાદારો	1,50,000	1,47,000
પરચૂરણ લેણદારો	78,000	83,000
નહીં ચૂકવેલ ખર્ચા	63,000	55,000

3. (A) 'માનવ સંપત્તિના હિસાબો' અર્થ આપો. માનવ સંપત્તિના હિસાબોના ફાયદા અને ગેરફાયદા જણાવો. 7

અથવા

નીચેની માહિતીને આધારે વર્તમાન ખરીદ શક્તિ મુજબ

- (i) વેચેલ માલની પડતર
 (ii) આખર સ્ટોકની કિંમત - નીચે મુજબ બે પદ્ધતિએ ગણો :
 (1) ફીફો (FIFO)
 (2) લીફો (LIFO) 7

	રૂ.
તા. 1-4-2009ના રોજ સ્ટોક	40,000
2009-2010ના વર્ષ દરમ્યાન ખરીદી	2,40,000
તા. 31-3-2010ના રોજ સ્ટોક	60,000

ભાવોનો સૂચકાંક :

1-4-2009	100
31-3-2010	150
2009-2010 દરમ્યાન સરેરાશ	125

- (B) પર્યાવરણલક્ષી હિસાબો એટલે શું? પર્યાવરણલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો. 7

અથવા

સામાજિક જવાબદારીના હિસાબો એટલે શું? સામાજિક હિસાબોના લાભો વર્ણવો. 7

4. (A) પડતરના વર્ગીકરણના હેતુઓ જણાવો. મૂડી પડતર અને મહેસૂલી પડતરની હિસાબી સમયગાળા સાથેના સંબંધની ચર્ચા કરો. 7

અથવા

- (i) એક ઉત્પાદક કંપનીના યંત્રજાળવણી વિભાગના અંદાજિત આંકડા નીચે મુજબ છે :

પડતરની વિગતો	6000 કલાકે અંદાજિત	9000 કલાકે અંદાજિત
	સેવાના કલાકો	સેવાના કલાકો
	રૂ.	રૂ.
પગાર	28,000	28,000
પરોક્ષ માલસામાન	42,000	63,000
પરચૂરણ પડતર	16,000	20,500

તમારે ઉપરની વિગતોને આધારે 7000, 8000 અને 9000 સેવાના કલાકોવાળા વિભાગો માટે પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્ર તૈયાર કરવાનું છે.

- (ii) શૂન્ય આધારિત અંદાજપત્રનો અર્થ જણાવી તેના ફાયદા જણાવો.

- (B) એક કેક્ટરી હાલ 6000 એકમોનું ઉત્પાદન કરે છે. તે તેનું ઉત્પાદન વધારવા માટે એક યંત્ર ભાડે રાખવા માગે છે. જેનું વાર્ષિક ભાડું રૂ. 12,00,000 છે.

એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે નવા યંત્રને પરિણામે ચલિત ખર્ચા એકમદીઠ રૂ. 100 ઘટશે.

કુલ સ્થિર ખર્ચા રૂ. 12,00,000 થાય છે. એકમદીઠ વેચાણ કિંમત રૂ. 1,200 થાય છે.

હાલના સંજોગોમાં એકમદીઠ ચલિત ખર્ચા રૂ. 900 અને સ્થિર ખર્ચા રૂ. 100 થાય છે. ગણતરી કરો : હાલના સંજોગોમાં સમતૂટ બિંદુએ નફો અને યંત્રના સંજોગમાં કેટલા વધારાના એકમો તૈયાર કરવા પડે ?

અથવા

- (i) એક કંપનીનો નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર 45% છે. સલામતી ગાળો $33\frac{1}{3}$ છે. સ્થિર ખર્ચા રૂ. 5,85,000 છે.

- શોધો : (i) સમતૂટ બિંદુ
(ii) વેચાણ પર નફાનો દર
(iii) વેચાણ પર કુલ નફો

- (ii) એક કંપનીનો નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર 50% છે. સલામતી ગાળો 40% છે. વેચાણ રૂ. 25,00,000 છે.

ઉપરની વિગતોને આધારે

- (i) સમતૂટ બિંદુ
(ii) ચોખ્ખો નફો શોધો (વેચાણના આધારે). વેચાણ જથ્થો રૂ. 25,00,000 છે.

5. ધ્રુમિલ વિ. મુખ્યત્વે ત્રણ વસ્તુઓ પી.ક્યુ.આર. એકસરખી ઉત્પાદન પદ્ધતિ અને સાધનો દ્વારા બનાવે છે. હાલ પ્રણાલિકાગત ઉત્પાદન પડતર પદ્ધતિ અમલમાં છે, પરંતુ પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર અમલમાં મૂકવાની વિચારણા છે. ત્રણ વસ્તુઓની જુદા જુદા સમયની વિગતો નીચે મુજબ છે :

વસ્તુ	કલાકો એકમદીઠ		માલસામાન એકમદીઠ	જથ્થાના એકમો
	મજૂરી કલાકો	યંત્ર કલાકો		
વસ્તુ 'P'	0.50	1.50	20.00	750
વસ્તુ 'Q'	1.50	1.00	12.00	1250
વસ્તુ 'R'	1.00	3.00	25.00	7000

પ્રત્યક્ષ મજૂરીની પડતર કલાક દીઠ રૂ. 6 છે અને ઉત્પાદનના શિરોપરી ખર્ચા યાંત્રિક કલાકોને આધારે સમાવવામાં આવે છે. યાંત્રિક કલાક દીઠ દર રૂ. 28 છે.

વળી વિશ્લેષણ મુજબ કુલ ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચા નીચે મુજબ વહેંચી શકાય :	
ગોઠવણી અંગેની પડતર	35%
યંત્ર અંગેની પડતર	20%
માલસામાન હેરફેર અંગેની પડતર	15%
તપાસ (Inspection) અંગેની પડતર	30%
	<u>100 %</u>

નીચે જણાવેલ પ્રવૃત્તિનો જથ્થો વસ્તુઓ સાથે જે તે સમયગાળામાં સંકળાયેલ છે. સમયગાળા દરમ્યાનની કુલ પ્રવૃત્તિઓ :

	ગોઠવણીની સંખ્યા	માલસામાન હેરફેરની સંખ્યા	તપાસ(Inspection)ની સંખ્યા
વસ્તુ P	75	12	150
વસ્તુ Q	115	21	180
વસ્તુ R	480	87	670
	670	120	1000

- તમારે : (1) પ્રણાલિકાગત પ્રવૃત્તિને આધારે દરેક વસ્તુની એકમદીઠ પડતર શોધવાની છે.
(2) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતરનો ઉપયોગ કરી દરેક વસ્તુની એકમદીઠ પડતર શોધવાની છે.

14

અથવા

નીચેનાં વિધાનોમાંથી કયું વિધાન સાચું છે અને કયું વિધાન ખોટું છે, તે જણાવો અને જે વિધાન ખોટું હોય તે સુધારીને ફરીથી લખો :

14

- (1) નાણાકીય પત્રકો એ વેપાર ખાતું અને નફા-નુકસાન ખાતાનું સંયોજન છે.
- (2) હિસાબી માહિતી ધંધા સાથે સંકળાયેલી વ્યક્તિઓ જેમ કે શેરહોલ્ડરો, લેણદારો, દેવાદારો વગેરેને ઉપયોગી છે.
- (3) હિસાબી ધોરણો સંચાલનની કાર્યક્ષમતા નક્કી કરવા માટે ઉપયોગી છે.
- (4) ઐતિહાસિક પડતરની અમર્યાદિત ઉપયોગિતા છે.
- (5) મૂલ્યવૃદ્ધિ અને નફા-નુકસાન ખાતું એ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.
- (6) રોકડ પ્રવાહ પત્રક એ આંતરિક ઉત્પાદન સંચાલન માટે બહુ ઉપયોગી નથી.
- (7) સમાજમાં સમાનતા એ જ એક માત્ર સામાજિક જવાબદારીનું પરિબળ નથી.
- (8) બિનઅંકુશપાત્ર પડતર એ એવી પડતર છે કે જેમાં મેનેજર દ્વારા વધારો કે ઘટાડો થઈ શકતો નથી.
- (9) પ્રમાણ પડતર અને અંદાજપત્ર એ બંને ધંધાકીય સાહસના આયોજન અને અંકુશ માટેનાં અસરકારક સાધનો છે.
- (10) પડતર જથ્થા નફા વિશ્લેષણને જથ્થા અને વેચાણ જથ્થા સાથે કોઈ સંબંધ નથી.
- (11) જવાબદારી કેન્દ્રોના મુખ્યત્વે પાંચ પ્રકારો છે.
- (12) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિમાં શિરોપરી ખર્ચા ઉત્પાદન અને સેવા વિભાગો વચ્ચે કાળવણી યોગ્ય આધારો પ્રમાણ કરવામાં આવે છે.
- (13) ફોરેન્સિક હિસાબી પદ્ધતિ એ નાણાકીય ગુના શોધવા માટેની પ્રક્રિયા છે.
- (14) પ્રદૂષણની પ્રતિકૂળ અસરો દૂર કરવા સુધારાલક્ષી પગલાં લેવા તે પ્રયોગશીલ પદ્ધતિની ઉપયોગિતા છે.

TM-101**M.Com. Sem.-I****May-2013****401-Financial Economics****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. (a) What is Financial Economics ? Explain the concepts of financial economics which are often used in real life. 7

OR

What is risk ? Discuss (1) The Risk elimination strategy and (2) Risk reduction strategy.

- (b) Answer any two in brief : 4

- (i) State the differences between economics and financial economics.
(ii) State the characteristics of Equity Shares.
(iii) Discuss in brief the role of time in financial transactions.

- (c) Answer any two in one sentence : 3

- (i) State the classification of Financial market.
(ii) What is a compounding process ?
(iii) What is systematic risk ?

2. (a) Explain the Loanable funds theory of rate of interest. Draw a graph to illustrate the determination of rate of interest. 7

OR

Discuss the various factors affecting the rate of interest.

- (b) Answer any two in brief : 4

- (i) What is the difference between nominal interest rate and real interest rate ?
(ii) An investor purchased a ₹ 100 par value bond carrying a 11.5% coupon interest rate in the beginning of the year at ₹ 90. He sold this bond at the end of the year at ₹ 108. Calculate the annualized return on this bond.
(iii) What is Risk free interest rate ?

(c) Answer any two in one sentence :

- (i) What is yield rate ?
- (ii) What is a spot rate ?
- (iii) What is administered rate of interest ?

3

5. Ansv
(1)

3. (a) What are the various principles of market valuation ?

7

OR

Discuss the accounting measurers of value.

(b) Answer any two in brief :

4

(3)

- (i) What is a zero coupon bond ?
- (ii) What is a convertible bond ?
- (iii) What is law of one price ?

(4)

(5)

(c) Answer any two in one sentence :

3

- (i) What is book value of the asset ?
- (ii) What is a stock concept of wealth ?
- (iii) What is meant by yield to maturity ?

4. (a) What are Warrants ? Discuss their characteristics.

7

OR

What are Rights ? List out their characteristics.

(b) Answer any two in brief :

4

- (i) Distinguish between Futures and Forwards.
- (ii) Write a note on Stock Index Arbitrage.
- (iii) State the factors on which the value of the option as a derivative security is dependent in Black-Scholes valuation model.

(c) Answer any two in one sentence :

3

- (i) What is Put option ?
- (ii) What is a Derivative ?
- (iii) What are Future contracts ?

5. Answer the following :

- (1) Risk free interest is offered on
- (a) Equities (b) Gilt edged Government Securities
(c) Mutual Funds (d) Debentures.
- (2) Yield rate is expressed as
- (a) $\frac{\text{Coupon Interest}}{\text{Current market Price}} \times 100$ (b) $\frac{\text{Coupon Interest}}{\text{Face Value}} \times 100$
(c) $PV = \frac{FV}{(1+i)^n}$ (d) $\frac{FV}{1} \times \frac{1}{(1+i)^n}$
- (3) A company issued ₹ 10,00,000 face value commercial papers at a price of ₹ 9,60,000. The maturity period is 180 days. Calculate the implicit interest rate.
- (4) What is the future value (maturity value) of ₹ 10,000 deposited at the beginning of each year upto 10 years in a 11% yielding recurring deposit ?
- (5) During inflation, investment on which of the following is least remunerative ?
- (a) fixed deposits (b) recurring deposits
(c) equity (d) gold
- (6) The liquidity trap proves the ineffectiveness of
- (a) Monetary policy (b) Fiscal policy
(c) Wage policy (d) Trade policy
- (7) When inflation rate rises, the banks
- (a) sells securities in the open market
(b) buys securities
(c) both (a) & (b)
(d) None of the above
- (8) The concept of systemic risk was developed by
- (a) Keynes (b) Adam Smith
(c) Harry Markowitz (d) William Sharpe
- (9) The market risk premium = $\beta_s(R_m - R_f)$. What do β_s , R_m & R_f indicate ?
- (10) Which out of the following is a high risk investment ?
- (a) Investment on gold (b) In shares
(c) Real Estate (d) Fixed deposits
- (11) Market volatility is caused due to
- (a) Information (b) Fiscal policy
(c) Trade policy (d) Monetary policy

(12) Calculate the value of a right if a company offers 6 right shares for every 10 shares held at an offer price of ₹ 20 as against the current market price of ₹ 60.

(13) The future contracts are also one type of

- (a) Swaps (b) Put option
(c) Call option (d) Forward contracts

(14) The share price and the share warrant ratio has a

- (a) decreasing function (b) increasing function
(c) constant function (d) None of the above

Time : 3

1. (a)

(b)

2.

Seat No. : _____

TO-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

402 : Financial Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) Discuss traditional and modern views of Financial Management. 7

OR

Explain different objectives of Financial Management.

- (b) Attempt any two : 4

(i) Liquidity V/s Profitability

(ii) Finance Decision

(iii) Role of Financial Manager

- (c) Attempt any three : 3

(i) What is Financial Management ?

(ii) What is Corporate Financing ?

(iii) "The role of Financial Manager is to create Funds only." Do you agree with this statement ?

(iv) "Liquidity and profitability are conflicting objectives." Do you agree with this statement ?

2. (a) Explain concept of "Time Value of Money". 7

OR

Discuss concept of "Risk and Return".

- (b) Attempt any two : 4

(i) Explain nominal rate of interest.

(ii) The price per bond of Zankar Ltd. is ₹ 180, the bond has a par value of ₹ 200, a coupon rate of 14% and a maturity period of 6 years. What is the yield to maturity ?

(iii) Why does time value of money exists ? Give reasons.

(iv) Explain zero coupon bond.

TO-101

5

P.T.O.

(c) Attempt any three :

- (i) "Present value theory is interest theory." Do you agree with this statement ?
- (ii) "Future value theory is discount factor theory." Do you agree with this statement ?
- (iii) What is compound value ?
- (iv) "Future value is always greater than present value." Do you agree with this statement ?

3. (a) Robert company Ltd. is considering to purchase of a Machine. Two models 'X' and 'Y' are offered at prices of ₹ 45 lakhs and ₹ 60 lakhs respectively. Further particulars regarding these models are as follows :

Particulars	Year	(₹ lakhs)		
		'X'	'Y'	P.V. Factor
Economic life (years)	-	5	6	-
Scrap value	-	4	5	-
Cash inflows	t_1	10	12	0.893
	t_2	15	16	0.797
	t_3	20	20	0.712
	t_4	18	24	0.636
	t_5	17	21	0.567
	t_6	-	19	0.507

Evaluate the two proposals under (i) Pay back period and (ii) Net present value methods.

OR

Discuss factors determining working capital requirements.

(b) Attempt any two :

- (i) "Internal rate of return." Explain.
- (ii) Explain "Operating cycle".
- (iii) Explain "Gross and Net working capital".

(c) Attempt any three :

3

- (i) What is discount factor ?
- (ii) Average stock of Raw materials and Raw material consumption per annum are ₹ 1,24,000 and ₹ 8,42,000 respectively. Consider 365 days. Calculate Raw material consumption period.
- (iii) What is permanent working capital ?
- (iv) Explain overcapitalization.

4. (a) The share capital of a company is ₹ 10,00,000 with shares of face value of ₹ 50. The company has debt capital of ₹ 5,00,000 at 10% rate of interest. The sales of the firm are 3,00,000 units per annum at selling price of ₹ 5 per unit and variable cost per unit ₹ 3. The operating fixed cost amount to ₹ 2,00,000. Tax bracket is 35%. If the sales increase by 20%, calculate

7

- (i) Percentage increase in earning per share
- (ii) Degree of operating and financial leverages at the two levels

OR

Discuss 'Net Income Approach' of Capital structure.

(b) Attempt any two :

4

- (i) A Face value of a share is ₹ 10 and are quoted at ₹ 50 in the stock market. Current rate of dividend is 50% and this is expected to grow at a steady rate of 5% p.a. Calculate the cost of equity.
- (ii) How would you determine cost of redeemable debt ?
- (iii) Discuss benefits of equity shares.
- (iv) Explain stable dividend policy.

(c) Attempt any three :

3

- (i) What is the message of traditional theory of capital structure ?
- (ii) What is weighted average cost of capital ?
- (iii) What is Financial risk ?
- (iv) Which cost is applicable to retained earnings ? Explicit or Implicit ?

5. Whether the following statements are true or false :

14

- (i) Profit maximization goal is superior to wealth maximization goal.
- (ii) Modern Financial Management includes only Finance and Investment decision.
- (iii) The formula of present value is $PV = \frac{FV}{(1 + n)^t}$
- (iv) Time value of Money deals only with appreciation of money.
- (v) Pay back period is calculated on Net profit.
- (vi) Cost of capital has to be less than internal rate of return to accept proposal.
- (vii) To determine cost of equity and preference share capital, corporate tax rate is not considered.
- (viii) Net operating approach – explains irrelevance of capital structure decision.
- (ix) Operating leverage – explain the relationship between Sales and EBIT.
- (x) Generally cost of debenture is less than cost of equity.
- (xi) Only divisible profit can be used to distribute dividend.
- (xii) Gordon Growth Valuation Model favours dividend payment.
- (xiii) Debts can be raised in the form of debentures, bonds and term loans.
- (xiv) Bank cash credit is not long term source of Finance.

Time : :

सूचना :

१. (अ)

(ब)

(३)

(६)

TQ-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

403-Marketing Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે તથા દરેક પ્રશ્નના ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવેલ છે.

૧. (અ) માર્કેટીંગ યોજનામાં સમાવિષ્ટ થતી વિગતો જણાવો.

૭

અથવા

માર્કેટીંગ પ્રક્રિયા સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

૪

(i) સંબંધ માર્કેટીંગ એટલે શું ?

(ii) બ્રાન્ડ એટલે શું ?

(iii) માર્કેટ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

૩

(i) માર્કેટીંગ નેટવર્ક એટલે શું ?

(ii) મૂલ્ય એટલે શું ?

(iii) સંતોષ એટલે શું ?

૨. (અ) માર્કેટીંગ સંશોધનની પ્રક્રિયા સમજાવો.

૭

અથવા

હરીફો વિશેની કઈ માહિતી માર્કેટીંગ વ્યૂહરચના ઘડવામાં મદદરૂપ થાય છે ?

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

૪

(i) બજાર વિભાજન એટલે શું ?

(ii) પેદાશ સ્થિતિકરણ એટલે શું ?

(iii) નિય્ માર્કેટીંગ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો :

- (i) STP એટલે શું ?
- (ii) હરીફોના વિવિધ પ્રકારો જણાવો.
- (iii) લક્ષ્ય માર્કેટીંગ એટલે શું ?

૩. (અ) નવી પેદાશ વિકાસ પ્રક્રિયા સમજાવો.

અથવા

પેદાશ સ્તરો વર્ણવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

- (i) પેદાશ મિશ્ર કિંમત નિર્ધારણ કેવી રીતે થાય છે ?
- (ii) વિતરણ મધ્યસ્થીઓનું મહત્ત્વ જણાવો.
- (iii) રીટેલરનાં વિવિધ પ્રકારો જણાવો.

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

- (i) માહિતી સંચાર મિશ્રનાં અંગો જણાવો.
- (ii) પેદાશ રેખા એટલે શું ?
- (iii) જાહેરાત એટલે શું ?

૪. (અ) સેવા માર્કેટીંગના લક્ષણો સમજાવો.

અથવા

આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં પ્રવેશ કરવાનાં તબક્કા સમજાવો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ લખો : (ગમે તે બે)

- (i) સેવા ગુણવત્તામાં કેવી રીતે સુધારો થઈ શકે ?
- (ii) સેવાનું વર્ગીકરણ જણાવો.
- (iii) વિદેશી સીધું રોકાણ એટલે શું ?

(ક) એક કે બે લીટીમાં જવાબ લખો :

- (i) ગ્રે-બજાર એટલે શું ?
- (ii) પેદાશ નવીનતાના સ્વરૂપો જણાવો.
- (iii) પેદાશ અનુકૂળતા એટલે શું ?

૫. સાચાં જવાબની પસંદગી કરો :

(૧) _____ નિકાસ કરતી કંપનીની પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરવા માટે ફી લેતી હોય છે.

- (a) નિકાસ વેપારીઓ
- (b) નિકાસ મધ્યસ્થીઓ
- (c) નિકાસ સંચાલન કંપનીઓ

(૨) માનવ સંબંધી અને સામાજિક જરૂરિયાતોને ઓળખવાની અને સંતોષવાની પ્રવૃત્તિને _____ કહેવાય છે.

- (a) વેચાણ
- (b) માર્કેટીંગ
- (c) સામાજિક માર્કેટીંગ

(૩) એક સ્પષ્ટ સંશોધન પ્રોજેક્ટ માટે નવી એકત્રિત કરેલી માહિતીને _____ કહેવાય છે.

- (a) ગૌણ ડેટા
- (b) પ્રાથમિક ડેટા
- (c) સંશોધન ડેટા

(૪) સ્વીકૃત કરેલ બ્રાન્ડનો ઉપયોગ જ્યારે એક નવી પેદાશ માટે કરવામાં આવે છે, તો તે પેદાશને _____ કહેવાય છે.

- (a) ગૌણ બ્રાન્ડ
- (b) બ્રાન્ડ મિશ્ર
- (c) બ્રાન્ડ વિસ્તાર

(પ) પેદાશ મિશ્રમાં વિવિધ _____ હોય છે.

(a) પેદાશો

(b) પેદાશ રેખાઓ

(c) પેદાશ લક્ષણો

(ડ) ગ્રાહકો પેદાશ _____ નથી ખરીદતા, તે પેદાશ _____ ખરીદે છે.

(a) વિચારો, ખ્યાલો

(b) ખ્યાલો, વિચારો

(c) વિચારો, ગુણો

(d) ખ્યાલો, ફાયદા

(ઙ) એક એકમમાં શ્રેષ્ઠ _____ ડિપાર્ટમેન્ટ હોઈ શકે, પણ તે _____ માં નિષ્ફળ થાય.

(a) વેચાણ, માર્કેટીંગ

(b) માર્કેટીંગ, માર્કેટીંગ

(c) માર્કેટીંગ, વેચાણ

(d) વેચાણ, વેચાણ

Time : 3

Instructi

1. (A

TS-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

404-Business Research Methods

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) "The research process involves a series of interrelated and intricate steps." Discuss this statement with reference to the research process. 7
- (b) Define a Research Design. Distinguish between Descriptive and Causal Research Designs. 7

OR

State the format of a research proposal. Develop research proposal for evaluating the consumer satisfaction study of a popular brand of edible oil. 14

2. (a) What is Tabulation ? Explain different types of tables used for tabulating a statistical data. 7
- (b) What is Data Mining ? Describe in detail the process of Data Mining. 7

OR

- (a) What are outliers ? How will you treat the missing observations and outliers in your research study ? 7
- (b) Write a note on Sequential Sampling. 7

3. (a) The management of ACME appliance store recorded the amounts spent by the 200 customers who came during the last day of Mega sale. The data on amounts spent were grouped into the categories of ₹ 100 each as under : 7

Amount Spent (₹)	0-100	100-200	200-300	300-400	400-500	500-600
No. of Customers :	35	42	50	38	25	10

- (1) What is the average amount spent by the customers ?
- (2) The management decides to give a complimentary gift to each of the top 25% spenders. What is the minimum amount one should spend to qualify for a gift ?

- (b) Eight pairs of slow learners with similar reading IQs are identified in a third grade class of students. One member of each pair is randomly assigned to the standard teaching method while the other is assigned to a new teaching method. Test whether the data below support the hypothesis that "the population mean reading test score for slow learners taught by new method is greater than the mean reading test score for those taught by the standard method".

Pair :	1	2	3	4	5	6	7	8
New Method :	77	74	82	73	87	69	66	80
Standard Method :	72	68	76	68	84	68	61	76

OR

3. A study was conducted to answer the question "Are the marks of a student in a course related to the amount of time spent by him in studying the subject ?" To analyze this mysterious possibility a random sample of 15 students who had enrolled in the course last semester was taken. They were asked their marks in the course and the total number of hours spent studying the course. These data are listed below :

Marks :	77	63	79	86	51	78	83	90	84
Time Spent in Studying :	40	42	37	47	25	44	41	48	54

Marks :	78	69	82	89	54	82
Time Spent in Studying :	47	45	57	69	32	49

- (1) Is there any relation between the marks obtained and the number of hours spent in studying the course ?
- (2) Estimate the study time required in order to get 95 marks.

4. (a) What is forecasting ? Why do we need forecasting in business ? Explain different types of forecasts used in business forecasting. 7

(b) The management of a large hotel chain wants to find out whether the consumption of tea, coffee and milk during breakfast is same for men as for women. A survey was conducted on 500 hotel guests about their gender and the beverage of choice with breakfast. The results are tabulated in the following table : 7

Gender	Beverages		
	Tea	Coffee	Milk
Men	67	130	85
Women	85	74	59

Formulate the situation as a hypothesis testing problem and draw your conclusion at 5% level of significance.

OR

4. (a) Define :

- (1) Null Hypothesis and Alternate Hypothesis
- (2) Type-I error and Type-II error
- (3) Level of significance
- (4) Power of the test

(b) The actual demand of an item is given below. Using three period Double Moving Average method estimate the demand of 10th month : 7

Month :	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Demand :	78	65	90	71	80	101	84	60	73

5. Answer any Four :

- (1) Lipstein's nine rules for Non-sampling Errors
- (2) Types of Measurement Scales
- (3) Non Probability Sampling Methods
- (4) Criteria of good research
- (5) Properties of Normal Distribution
- (6) Holt's Exponential Smoothing Method

Time

सूचना

I.

II.

3
7
4
3
Seat No. : _____

TU-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

405 : Financial Markets

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate marks of questions.

I. (a) Explain role of Financial Institutions as a component of the financial system. 7

OR

Explain the role of financial markets in economic growth.

(b) Answer in brief (any two) : 4

(i) What is a Financial System ?

(ii) Distinguish between Formal and Informal Financial System.

(iii) Distinguish between Capital Market and Money Market.

(c) Answer in one-two lines only : 3

(i) What is Primary Market ?

(ii) What is Secondary Market ?

(iii) Give an example of Secondary Market.

II. (a) What are Treasury Bills ? State the importance and types of Treasury Bills. 7

OR

What is Commercial Paper ? State the process of issuing a commercial paper.

(b) Answer in brief (any two) : 4

(i) What is Certificate of Deposit ?

(ii) Distinguish between Call Money Market and Notice Money Market.

(iii) Distinguish between Commercial Paper and Certificate of Deposit.

(c) Answer in one-two lines only : 3

(i) What is Repo ?

(ii) What is Bank Rate ?

(iii) State the types of Auctions.

III. (a) Describe the different intermediaries to an issue in the primary market. 7

OR

Describe the book-building process.

(b) Answer in brief (any two) : 4

(i) What is ASBA ?

(ii) What is Anchor Investor ?

(iii) What is Rights Issue ?

- (c) Answer in one-two lines only :
- (i) State the types of public issues.
  - (ii) What is Private Placement ?
  - (iii) Define a retail investor.

IV. (a) Explain the role of secondary market in economic growth.

OR

What are the FIIs ? How do they operate in the Indian Stock Markets ?

- (b) Answer in brief (any two) :
- (i) What is Margin Trading ?
  - (ii) What is On-line Trading ?
  - (iii) What is Stock Market Index ?

(c) Answer in one-two lines only :

- (i) What is OTCEI ?
- (ii) Which is the leading stock exchange in India ?
- (iii) How many scrips constitute the BSE sensex ?

V. Select the right answer :

- (i) There are _____ scrips in S & P CNX-Nifty.
  - (a) 30
  - (b) 50
  - (c) 100
  - (d) 200
- (ii) Reliance Industries Ltd (RIL) is a _____ cap scrip.
  - (a) small
  - (b) medium
  - (c) large
  - (d) all of the above
- (iii) The Indian stock markets follow a _____ settlement cycle.
  - (a) T + 1
  - (b) T + 2
  - (c) T + 3
  - (d) T + 0
- (iv) There are _____ stock exchanges (cash segment) in India.
  - (a) 19
  - (b) 20
  - (c) 25
  - (d) 23
- (v) _____ is an issue of securities do any select person or group of persons on a private placement basis.
  - (a) Rights issue
  - (b) Bonus issue
  - (c) Preferential issue
  - (d) Public issue
- (vi) _____ is also referred to as an over-allotment option.
  - (a) Green-shoe
  - (b) Anchor investor
  - (c) Book-building
  - (d) All of the above
- (vii) _____ and _____ are the major participants in the call/notice money market.
  - (a) Banks, FIIs
  - (b) Banks, Primary dealers
  - (c) Primary dealers, FIIs
  - (d) Banks, Non-bank entities

Time : 3

1. (2)

3 (6)

14

(4)

2.

TW-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

406 – Accounting For Managers

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Discuss who are the various users of financial statements. 7

OR

Draw up the format of Vertical Balance Sheet as per the Schedule VI under the Provisions of Company Act.

- (B) Answer in brief any two : 4

- (i) Give the meaning of the term 'Accounting Principle'.
(ii) Define the Materiality Principle.
(iii) Define the Conservatism concept.

- (C) Fill in the blanks : 3

- (i) When the whole Balance Sheet is converted into percentage form, then such converted Balance Sheet is called a _____.
(ii) The International Financial Accounting Standard (IFAS) 4 deals with _____.
(iii) 'Disclosure of Accounting Policies' is Accounting Standard no. _____.

2. (A) On the basis of the following ratios, prepare Balance Sheet of Mahendra Ltd. as on 31st December 2010. Show all your workings and assumptions. 7

Current ratio	2.5
Liquidity ratio	1.5
Networking capital	₹ 6,00,000
Stock turnover ratio	5
Rate of gross profit on sales	20%
Cost of goods sold to net fixed assets	2
Average debt collection period	2.4 months
Fixed assets to net worth	0.80
Long term debt to capital and reserve	7/25

OR

Write a note on Economic Value Added (EVA):

(B) Attempt any two : 4

- (i) State any two differences between a Fund Flow statement and a Cash Flow statement.
- (ii) Distinguish between Current ratio and Liquid Ratio.
- (iii) Give the names of all the possible Profitability ratios.

(C) Rewrite the following false statements correctly : 3

- (i) It is mandatory to prepare the Cash Flow statement in accordance with the Accounting Standard 1.
- (ii) Cash receipts from disposal of property, plant and equipment and other long-term assets is an Operating Activity.
- (iii) Net Profit ratio is a Leverage Ratio.

3. (A) Explain the difference between Value Added and Profit and Loss Account. 7

OR

How far is the need for Human Resource Accounting justified ? Discuss.

(B) Attempt any two : 4

- (i) Name the methods which are used for Inflation Accounting.
- (ii) A company purchased investments of ₹ 10,00,000 in the beginning of the financial year when the price index was 200. At the end of the year, the index rose to 240 and the market value of the investments was ₹ 11,00,000.

Find out the profit or loss at the end of the year on the basis of purchasing power.

- (iii) Give the meaning of Social Accounting.

(C) State whether the following statements are true or false. Rewrite the false statements correctly. 3

- (i) The concept of Inflation Accounting considers the effect of both general as well as specific price changes.
- (ii) There is no need to provide depreciation on natural resources under Environmental Accounting.
- (iii) The difference between the sales price and the production cost of a product is the value added per unit.

4. (A) Discuss the advantages and disadvantages of Budgetary Control. 7

OR

With the help of the following information of Jayanti Ltd., calculate BEP in units, BEP in rupees and the Margin of Safety ratio :

	₹	₹	₹
Estimated Sales (1,00,000 units)		20,00,000	
Less : Variable Cost	12,00,000		
Fixed Cost	4,00,000	16,00,000	
Net Profit			4,00,000

(B) Attempt any two of the following 4

(i) Give the meaning of the term 'Differential Cost'.

(ii) Explain 'Sunk Cost' with illustration.

(iii) What do you mean by CVP analysis?

(C) Answer the following in brief : 3

(i) What are the various types of budgets as per the functional classification ?

(ii) What type of a Budget is prepared when the accurate forecast of sales and revenues are not possible, demand is uncertain and level of production is unstable ?

(iii) Define a Variable Cost.

5. (A) Dinesh Ltd. manufactures two products A and B for which similar processes are used. The production details are as under : 7

Particulars	A	B
Units produced	30,000	42,000
Direct Labour Hours per unit	3	6
Machine hours per unit	9	3
Nos. of Set-ups during the year	30	120
Orders handled during the year	45	180

Overheads :

	₹
For machine activity	13,20,000
For production Set-ups	1,20,000
For handling of orders	2,70,000
	<u>17,10,000</u>

Calculate the Production Overhead rate for per unit as per Activity Based Costing Approach.

OR

Distinguish between the traditional Approach and the ABC approach of costing.

(B) Answer in brief any two

- (i) Give the meaning of the term 'Responsibility Accounting'.
- (ii) Give the names of various centres under Responsibility Accounting.
- (iii) What is 'Forensic Accounting' ? Explain it in brief.

(C) State whether the following statements are true or false. Rewrite the false statements correctly.

- (i) Responsibility Accounting is based on the assumption that every cost incurred must be the responsibility of one person somewhere in the organization.
- (ii) It is mandatory that all forensic Accountants must be Chartered Accountants.
- (iii) The implementation of the activity based method of Costing is more expensive than the traditional method.

Seat No. : _____

TM-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

401-Financial Economics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર એટલે શું ? વાસ્તવિક જીવનમાં ઉપયોગમાં આવતા નાણાકીય અર્થશાસ્ત્રના વિવિધ ખ્યાલો સમજાવો. 7

અથવા

જોખમ એટલે શું ? (1) જોખમ દૂર કરવાની અને (2) જોખમ ઓછું કરવાની વ્યૂહરચનાઓ ચર્ચો.

- (બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 4

(1) અર્થશાસ્ત્ર અને નાણાકીય અર્થશાસ્ત્ર વચ્ચેના તફાવતો દર્શાવો.

(2) ઈકિવટી શેર્સની લાક્ષણિકતાઓ દર્શાવો.

(3) નાણાકીય વ્યવહારોમાં સમયનું કાર્ય ટૂંકમાં ચર્ચો.

- (ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 3

(1) નાણાબજારનું વર્ગીકરણ કરો.

(2) ચક્રવૃદ્ધિ પ્રક્રિયા શું છે ?

(3) પદ્ધતિસરનું જોખમ શું છે ?

2. (અ) વ્યાજદરનો લોનેબલ ફંડનો સિદ્ધાંત સમજાવો. વ્યાજનો દરનું નિર્ધારણ આકૃતિની મદદથી સમજાવો. 7

અથવા

વ્યાજદરને અસર કરતાં વિવિધ પરિબલો ચર્ચો.

- (બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) 4

(1) નાણાકીય (nominal) વ્યાજદર અને વાસ્તવિક વ્યાજદર વચ્ચે શું તફાવત છે ?

(2) એક રોકાણકાર 11.5% ફૂપન વ્યાજદર અને ₹ 100 પ્રતિ બોન્ડ મૂલ્ય ધરાવતો બોન્ડ ₹ 90માં વર્ષની શરૂઆતમાં ખરીદે છે. વર્ષના અંતે તે ₹ 108 ના ભાવે આ બોન્ડ વેચે છે. આ બોન્ડ પરના વાર્ષિક વળતરની ગણતરી કરો.

(3) જોખમ મુક્ત વ્યાજનો દર એટલે શું ?

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

3

5. નીચે
(1)

(1) ઊપજ દર શું છે ?

(2) સ્પોટ રેટ (Spot rate) શું છે ?

(3) વ્યાજનો પ્રશાસિત દર શું છે ?

(2)

3. (અ) બજાર મૂલ્યાંકનના વિવિધ સિદ્ધાંતો કયા કયા છે ?

7

અથવા

મૂલ્યના હિસાબી માપ ચર્ચો.

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

4

(3)

(1) શૂન્ય ફૂન બોન્ડ શું છે ?

(2) કન્વર્ટીબલ (Convertible) બોન્ડ શું છે ?

(3) એક કિંમતનો નિયમ શું છે ?

(4)

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

3

(5)

(1) અસ્ક્યામતની બુક વેલ્યૂ (book value) શું છે ?

(2) સંપત્તિનાં જથ્થાનો ખ્યાલ શું છે ?

(3) પાકતી વખતની ઊપજ એટલે શું ?

(6)

4. (અ) વોરન્ટ્સ (Warrants) કયા કયા છે ? તેમની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

7

અથવા

હકકો એટલે શું ? તેમની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.

(7)

(બ) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

4

(1) ફ્યુચર્સ (Futures) અને ફોરવર્ડ્સ (Forwards) વચ્ચેનો ભેદ દર્શાવો.

(2) સ્ટોક ઈન્ડેક્સ લવાઈ (Stock index arbitrage) પર નોંધ લખો.

(3) Black-Scholes મૂલ્યાંકન મોડેલમાં ઓપ્શન (Option) મૂલ્ય, ડેરીવેટીવ સીક્યુરીટી (derivative security) તરીકે આધારિત છે, તે પરિબલો જણાવો.

(8)

(ક) એક વાક્યમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે)

3

(1) પુટ ઓપ્શન (put option) શું છે ?

(2) ડેરીવેટીવ (derivative) શું છે ?

(3) ભવિષ્યના કરારો (Future contracts) શું છે ?

(1) જોખમ મુક્ત વ્યાજદરની દરખાસ્ત નીચેનામાંથી શેના પર કરવામાં આવે છે ?

- (a) ઈક્વીટીઝ (equities) (b) ગીલ્ટ એજૂડ ગવર્નમેન્ટ સીક્યોરીટીઝ
(c) મ્યુચ્યુઅલ ફંડસ (d) ડીબેનચર્સ

(2) ઉપજ દર મેળવવાનું સૂત્ર

- (a) $\frac{\text{કંપન વ્યાજ}}{\text{વર્તમાન બજારકિંમત}} \times 100$ (b) $\frac{\text{કંપન વ્યાજ}}{\text{દાર્શનિક કિંમત (Face Value)}} \times 100$
(c) $PV = \frac{FV}{(1+i)^n}$ (d) $\frac{FV}{1} \times \frac{1}{(1+i)^n}$

(3) જેની પાકતી મુદત 180 દિવસની છે તેવા ₹ 10,00,000 ફેઈસ વેલ્યુ (Face Value) ધરાવતા કમર્શીયલ પેપર્સ કોઈ કંપની ₹ 9,60,000 ની કિંમતે ઈસ્યૂ કરે છે. ગર્ભિત વ્યાજનો દર (Implicit interest rate) ની ગણતરી કરો.

(4) 11% ના રીકરન્ટ ડીપોઝીટના ઉપજ દરે દર વર્ષથી 10 વર્ષ સુધીના ₹ 10,000 ની ડીપોઝીટનું ભવિષ્યનું પાકતું મૂલ્ય (future value or maturity value) શું થશે ?

(5) નીચેનામાંથી શેના પર ફૂગાવા દરમ્યાન રોકાણ પરનું વળતર સૌથી ઓછું હશે ?

- (a) મુદતી થાપણો (b) રીકરીંગ થાપણો
(c) ઈક્વીટી (d) સોનું

(6) તરલતા જાળ (liquidity trap) નીચેનામાંથી શેને બિનઅસરકારક સાબિત કરે છે ?

- (a) નાણાકીય નીતિ (b) રાજકોષીય નીતિ
(c) વેતન નીતિ (d) વેપાર નીતિ

(7) જ્યારે ફૂગાવાનો દર વધે ત્યારે બેન્કો

- (a) ખુલ્લા બજારમાં જામીનગીરીઓનું વેચાણ કરે.
(b) ખુલ્લા બજારમાં જામીનગીરીઓની ખરીદી કરે.
(c) જામીનગીરીઓની ખરીદી-વેચાણ બંને કરે.
(d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

(8) પદ્ધતિસરના જોખમનો ખ્યાલ વિકસાવનાર

- (a) કેઈન્સ હતા. (b) એડમ સ્મીથ હતા.
(c) હેરી માર્કોવીટ્સ હતા. (d) વીલીયમ શાર્પ હતા.

(9) બજાર જોખમ પ્રીમિયમ = $\beta_s (R_m - R_f)$ અહીં β_s , R_m અને R_f શું સૂચવે છે ?

(10) નીચેનામાંથી સૌથી જોખમી રોકાણ કયું છે ?

- (a) સોનું (b) શેર્સ
(c) રીઅલ એસ્ટેટ (d) મુદતી થાપણો

(11) બજારની ચંચળતા (Volatility) શેના કારણે છે ?

- (a) માહિતી (b) રાજકોષીય નીતિ
(c) વ્યાપાર નીતિ (d) નાણાકીય નીતિ

(12) ₹ 60 ચાલુ બજાર કિંમતના બદલે કોઈ કંપની ₹ 20 દરખાસ્ત કિંમતે, દર 10 શેરે 6 હક્ક શેર્સની દરખાસ્ત કરે છે, તો હક્કનું મૂલ્ય શોધો.

(13) ભવિષ્યના કરારો (Future contracts) એક જાતનો

- (a) Swaps છે. (b) પુટ વિકલ્પ (put option) છે.
(c) કોલ વિકલ્પ (Call Option) છે. (d) ફોરવર્ડ કરાર (Forward Contract) છે.

(14) શેરની કિંમત (Share price) અને શેર વોરન્ટ રેશીયો (Share warrant ratio) કેવું વિધેય છે ?

- (a) ઘટતું (b) વધતું
(c) સ્થિર (d) ઉપરનું એકપણ નહીં

Time :

1. (

2.

TO-101

M.Com. Sem.-I

May-2013

402 : Financial Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) નાણાકીય સંચાલનના પ્રણાલિકાગત અને આધુનિક મંતવ્યો ચર્ચો. 7
 અથવા
 નાણાકીય સંચાલનના વિવિધ ઉદ્દેશો સમજાવો.
- (b) ગમે તે બેના જવાબ આપો : 4
 (i) તરલતા વિ નફાકારકતા
 (ii) નાણા પ્રાપ્તિ નિર્ણય
 (iii) નાણાકીય મેનેજરની ભૂમિકા
- (c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો : 3
 (i) નાણાકીય સંચાલન એટલે શું ?
 (ii) કોર્પોરેટ નાણા પ્રાપ્તિ એટલે શું ?
 (iii) “નાણાકીય મેનેજરની ભૂમિકા ફક્ત નાણા પ્રાપ્તિની જ છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
 (iv) તરલતા અને નફાકારકતા સંઘર્ષમાં આવતા ઉદ્દેશો છે ? તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
2. (a) “નાણાનું સમય મૂલ્ય” અંગેનો ખ્યાલ સમજાવો. 7
 અથવા
 “જોખમ અને વળતર” નો ખ્યાલ ચર્ચો.
- (b) ગમે તે બેના જવાબ આપો : 4
 (i) સામાન્ય વ્યાજનો દર સમજાવો.
 (ii) ઝંકાર લિ.ના બોન્ડ દીઠ કિંમત ₹ 180 છે. બોન્ડનું દાર્શનિક મૂલ્ય ₹ 200 અને કુપન દર 14% અને પરિપક્વતા સમય 6 વર્ષનો છે. પરિપક્વતા એ ઉપજ કેટલા ટકા હશે ?
 (iii) નાણાનું સમય મૂલ્ય શા માટે અસ્તિત્વ ધરાવે છે ? કારણો આપો.
 (iv) શૂન્ય કુપન બોન્ડ સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

- (i) “વર્તમાન મૂલ્ય સિદ્ધાંત એ વ્યાજ સિદ્ધાંત છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
- (ii) “ભવિષ્ય મૂલ્ય સિદ્ધાંત એ વટાવ દર સિદ્ધાંત છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?
- (iii) ચક્રવૃદ્ધિ મૂલ્ય એટલે શું ?
- (iv) “ભવિષ્ય મૂલ્ય હંમેશાં વર્તમાન મૂલ્ય કરતાં વધુ હોય છે.” તમે આ વિધાન સાથે સંમત છો ?

3. (a) રોબર્ટ કંપની લિ. એક મશીન ખરીદવાનું વિચારી રહી છે. બે મોડેલ્સ ‘X’ અને ‘Y’ અનુક્રમે ₹ 45 લાખ અને ₹ 60 લાખમાં ઉપલબ્ધ છે. આ મોડેલ્સના સંદર્ભમાં વધુ વિગતો નીચે પ્રમાણે છે :

(₹ લાખમાં)				
વિગતો	વર્ષ	‘X’	‘Y’	વર્તમાન મૂલ્ય અવયવ
આર્થિક આયુષ્ય (વર્ષમાં)	—	5	6	—
ભંગાર કિંમત	—	4	5	—
આવક રોકડ પ્રવાહ	t_1	10	12	0.893
	t_2	15	16	0.797
	t_3	20	20	0.712
	t_4	18	24	0.636
	t_5	17	21	0.567
	t_6	—	19	0.507

(i) પરત અપ સમય અને (ii) શુદ્ધ વર્તમાન મૂલ્ય પદ્ધતિના આધારે બન્ને યોજનાઓનું મૂલ્યાંકન કરો.

અથવા

કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરીયાતને નક્કી કરતાં પરિબલો ચર્ચો.

(b) ગમે તે બેના જવાબ આપો :

- (i) “આંતરિક વળતરનો દર” સમજાવો.
- (ii) “કામગીરી ચક્ર” સમજાવો.
- (iii) “કાર્યી અને ચોખ્ખી કાર્યશીલ મૂડી” સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

3

(i) વટાવનો દર એટલે શું ?

(ii) સરેરાશ કાચા માલનો સ્ટોક અને કાચા માલની વાર્ષિક વપરાશ અનુક્રમે ₹ 1,24,000 અને ₹ 8,42,000 છે. 365 દિવસો ધ્યાનમાં લો. કાચા માલ સામાનનો વપરાશ સમય શોધો.

(iii) કાયમી કાર્યશીલ મૂડી એટલે શું ?

(iv) અતિ મૂડીકરણ એટલે શું ?

(a) એક કંપનીની શેરમૂડી ₹ 10,00,000 ની છે જેના દરેક શેરનું દાર્શનિક મૂલ્ય ₹ 50 છે. કંપની પાસે 10% ના વ્યાજના દરની ઉછીની મૂડી ₹ 5,00,000 છે. કંપનીનું વેચાણ વાર્ષિક 3,00,000 એકમોનું છે. જેની વેચાણકિંમત એકમ દીઠ ₹ 5 અને એકમ દીઠ ચલિત ખર્ચ ₹ 3 છે. કામગીરી સ્થિર પડતર ₹ 2,00,000 છે. કરવેરાનો દર 35% છે. જો વેચાણમાં 20% નો વધારો થાય તો, ગણતરી કરો

7

(i) શેરદીઠ કમાણીમાં કેટલો વધારો થશે ?

(ii) બંને સપાટી માટે કામગીરી અને નાણાકીય લિવરેજની કક્ષા.

અથવા

મૂડી માળખાનો 'ચોખ્ખી આવકનો અભિગમ' ચર્ચો.

(b) ગમે તે બેના જવાબ આપો :

4

(i) શેરની દાર્શનિક કિંમત ₹ 10 છે અને સ્ટોક બજારમાં તેનો શેરદીઠ ₹ 50 લેખે વેપાર થાય છે. વર્તમાન ડિવિડન્ડ દર 50% છે જે વાર્ષિક 5% ના સ્થિર દરે વૃદ્ધિ પામશે. ઈકિવટીની પડતર ગણો.

(ii) પરત કરવા પાત્ર દેવાની પડતર તમે કેવી રીતે ગણાશો ?

(iii) ઈકિવટી શેરના ફાયદા ચર્ચો.

(iv) સ્થિર ડિવિડન્ડ નીતિ સમજાવો.

(c) ગમે તે ત્રણના જવાબ આપો :

3

(i) મૂડી માળખાના રૂઢિગત અભિગમનો સંદેશ શું છે ?

(ii) ભારિત સરેરાશ મૂડી પડતર એટલે શું ?

(iii) નાણાકીય જોખમ એટલે શું ?

(iv) રાખી મૂકેલ કમાણીને કઈ પડતર લાગુ પડશે ? ગર્ભિત કે વ્યક્ત ?

5. નીચે જણાવેલ વિધાનો સાચાં છે કે ખોટાં તે જણાવો :

- (i) નફાના મહત્તમીકરણનો ઉદ્દેશ સંપત્તિ મહત્તમીકરણના ઉદ્દેશ કરતાં ચઢિયાતો છે.
- (ii) આધુનિક નાણાકીય સંચાલનમાં ફક્ત નાણા પ્રાપ્તિ અને રોકાણ નિર્ણયનો સમાવેશ થાય છે.
- (iii) વર્તમાન મૂલ્યનું સૂત્ર = વ.મૂ. = $\frac{\text{ભ.મૂ.}}{(1+n)^T}$
- (iv) નાણાનું સમય મૂલ્ય એ ફક્ત નાણાના મૂલ્ય વધારા સાથે સંબંધ ધરાવે છે.
- (v) પરત અપ સમય ચોખ્ખા નફાના આધારે શોધાય છે.
- (vi) દરખાસ્તનો સ્વીકાર કરવા માટે મૂડીની પડતર, આંતરિક વળતરના દર કરતાં નીચી જ હોવી જોઈએ.
- (vii) ઈકિવટી અને પ્રેફરન્સ શેર મૂડીની પડતર નક્કી કરવા માટે વેરાનો દર ધ્યાનમાં લેવામાં આવતો નથી.
- (viii) ચોખ્ખી કામગીરી આવકનાં અભિગમ મૂડી માળખાના નિર્ણય સાથે અસંગત છે.
- (ix) કામગીરી લિવરેજ વેચાણ અને વ્યાજ અને કરવેરા પહેલાની કમાણી વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવે છે.
- (x) સામાન્ય રીતે દેવાની પડતર એ ઈકિવટીની પડતર કરતાં ઓછી હોય છે.
- (xi) ડિવિડન્ડની વહેંચણી કરવા ફક્ત વહેંચણીપાત્ર નફાનો જ ઉપયોગ થાય છે.
- (xii) ગોર્ડન વૃદ્ધિ મૂલ્યાંકન મોડેલ ડિવિડન્ડ ચૂકવણીની તરફેણ કહે છે.
- (xiii) ડિબેન્ચર, બોન્ડ્સ અને મુદતી લોનના સ્વરૂપે દેવું ઊભું કરી શકાય છે.
- (xiv) બેન્ક કેશ કેડીટ એ લાંબાગાળા નાણા પ્રાપ્તિસ્થાન નથી.

Time : 3

1. (a)

(b)

2.